

WYDANIE IV

Projektowanie stron internetowych

PRZEWODNIK DLA POCZĄTKUJĄCYCH WEBMASTERÓW O HTML5, CSS3 I GRAFICE

Jennifer Niederst Robbins

Obojętnie, czy jesteś początkujący, czy na bieżąco podążasz za trendami, ta książka da Ci solidną porcję najważniejszych wiadomości o dzisiejszym przemyśle webowym. Każdy temat zobrazowałam wieloma ćwiczeniami, które pozwolą Ci w odpowiednim tempie wypróbować zdobyte umiejętności. Przeczytaj tę książkę i poczuj się, jakbyś siedział w mojej klasie!

— Jennifer Niederst Robbins

O'REILLY

Tytuł oryginału: Learning Web Design: A Beginner's Guide to HTML, CSS, JavaScript, and Web Graphics

Tłumaczenie: Aleksander Lamża (wstęp, rozdz. 1 – 11), Wojciech Moch (rozdz. 12 – 22, dodatki), z wykorzystaniem fragmentów książki „Projektowanie stron internetowych. Przewodnik dla początkujących webmasterów po (X)HTML, CSS i grafice” w tłumaczeniu Anny Trojan

ISBN: 978-83-246-6667-6

© 2014 Helion S.A.

Authorized Polish translation of the English edition *Learning Web Design, 4E*, ISBN 9781449319274

© 2012 Littlechair, Inc.

This translation is published and sold by permission of O'Reilly Media, Inc., which owns or controls all rights to publish and sell the same.

All rights reserved. No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording or by any information storage retrieval system, without permission from the Publisher.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Wydawnictwo HELION dołożyło wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie bierze jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Wydawnictwo HELION nie ponosi również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo HELION

ul. Kościuszki 1c, 44-100 GLIWICE

tel. 32 231 22 19, 32 230 98 63

e-mail: helion@helion.pl

WWW: <http://helion.pl> (księgarnia internetowa, katalog książek)

Pliki z przykładami omawianymi w książce można znaleźć pod adresem:

<ftp://ftp.helion.pl/przyklady/prsti2.zip>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres

<http://helion.pl/user/opinie/prsti2>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Printed in Poland.

- [Kup książkę](#)
- [Poleć książkę](#)
- [Oceń książkę](#)

- [Księgarnia internetowa](#)
- [Lubię to! » Nasza społeczność](#)

Spis treści

Przedmowa	xi
-----------------	----

Część I Podstawy

Rozdział 1

Od czego zacząć?	3
Od czego zacząć?	4
Czym się zajmuje projektant stron internetowych?	4
Jakich języków musisz się nauczyć?	11
Co musisz kupić?	14
Czego się nauczyłeś?	19
Sprawdź się!	20

Rozdział 2

Jak działa internet?	21
Internet a Web	21
Dostarczanie informacji	21
Kilka słów o przeglądarkach	23
Adres strony internetowej (URL)	24
Anatomia strony internetowej	26
Składanie wszystkiego w całość	30
Sprawdź się!	32

Rozdział 3

Kilka ważnych spraw, o których musisz wiedzieć	33
Od przybytku głowa boli	34
Trzymanie się standardów	36
Stopniowe ulepszanie	36
Technika Responsive Web Design	38

Web dla wszystkich, czyli dostępność	41
Need for Speed — liczy się szybkość	43
Sprawdź się!	45

Część II Znaczniki HTML i struktura dokumentu

Rozdział 4

Tworzenie prostej strony (przegląd języka HTML) ...	49
Strona internetowa krok po kroku	49
Przed rozpoczęciem należy uruchomić edytor tekstu	50
Krok 1. Zaczynamy od zawartości	53
Krok 2. Nadajemy dokumentowi strukturę	55
Krok 3. Oznaczamy elementy tekstowe	58
Krok 4. Wstawiamy obrazek	61
Krok 5. Zmieniamy wygląd za pomocą arkusza stylów	64
Kiedy dobre strony nie działają dobrze	65
Walidacja dokumentów	66
Sprawdź się!	67
Przegląd elementów HTML tworzących strukturę dokumentu	68

Rozdział 5

Znaczniki tekstowe	69
Akapity	70
Nagłówki	70
Listy	73
Inne elementy stosowane do treści	76
Struktura zawartości strony	79
Przegląd elementów liniowych	84
Ogólne elementy div oraz span	94
Niektóre znaki specjalne	99
Zestawienie wszystkiego razem	100
Sprawdź się!	102
Przegląd elementów tekstowych	104

Rozdział 6

Hiperłącza	105
Atrybut href	106
Tworzenie odsyłaczy do stron internetowych	107
Tworzenie odsyłaczy do stron z własnej witryny	108
Otwieranie stron docelowych w nowym oknie przeglądarki	118
Odsyłacze „pocztowe”	119

Odsyłacze „telefoniczne”	120
Sprawdź się!	120
Przegląd elementów — odsyłacze	122

Rozdział 7

Grafika	123
Kilka słów o formatach obrazków	123
Element img	124
Okno w oknie	130
Sprawdź się!	131
Przegląd elementów — obrazki	132

Rozdział 8

Tabele	133
Jak używać tabel	133
Podstawowa struktura tabeli	135
Nagłówki tabel	138
Tworzenie zakresów komórek	139
Dostępność tabel	142
Podsumowanie zagadnień związanych z tabelami	144
Sprawdź się!	146
Przegląd elementów HTML — tabele	146

Rozdział 9

Formularze	147
Jak działają formularze	147
Element form	149
Zmienne oraz zawartość	151
Wielkie podsumowanie kontrolek	152
Dostępność formularzy	171
Projekt i układ formularza	173
Sprawdź się!	175
Formularze — przegląd elementów	176

Rozdział 10

Co nowego w HTML5?	181
Co się przydarzyło w drodze do XHTML 2?	182
W świecie znaczników	185
Interfejsy API	189
Elementy video i audio	192
Element canvas	198

Podsumowanie	202
Sprawdź się!	203

Część III CSS i prezentacja dokumentu

Rozdział 11

Kaskadowe arkusze stylów	207
Zalety CSS-a	207
Jak działają arkusze stylów	209
Najważniejsze koncepcje	214
Dalsza nauka CSS-a	221
Sprawdź się!	223

Rozdział 12

Formatowanie tekstu	225
Właściwości czcionek	225
Zmiana koloru tekstu	243
Więcej typów selektorów	244
Zmiana stylu wiersza tekstu	249
Podkreślenia oraz inne „dekoracje”	252
Zmiana wielkości liter	252
Odstępy	253
Cienie pod tekstem	254
Zmiany wypunktowania i numeracji list	259
Sprawdź się!	261
Przegląd CSS-a — właściwości dotyczące czcionki oraz tekstu	263

Rozdział 13

Kolory i tła	265
Określanie wartości koloru	265
Kolor pierwszego planu	272
Kolor tła	273
Zabawy z przezroczystością	275
Wprowadzenie do selektorów pseudoklas	276
Selektory pseudoelementów	279
Selektory atrybutów	281
Obrazki tła	284
Skrótowa właściwość background	293
Prawie tęcza (gradienty)	296
I wreszcie — zewnętrzne arkusze stylów	300
Sprawdź się!	303
Przegląd CSS-a — właściwości dotyczące koloru oraz tła	304

Rozdział 14

Model pojemnika	305
Pojemnik elementu	305
Określanie wymiarów zawartości elementu	306
Dopełnienie	312
Obramowanie	316
Marginesy	328
Przypisywanie ról wyświetlania	333
Dodawanie cienia do elementów	335
Sprawdź się!	336
Przegląd CSS-a — podstawowe właściwości modelu pojemnika	338

Rozdział 15

Pływanie oraz pozycjonowanie	341
Normalny układ dokumentu	341
Pływanie	342
Podstawy pozycjonowania	356
Pozycjonowanie względne	358
Pozycjonowanie bezwzględne	359
Pozycjonowanie sztywne	368
Sprawdź się!	370
Przegląd CSS-a — właściwości dotyczące pływania i pozycjonowania ..	371

Rozdział 16

Układ strony i CSS	373
Strategie związane z układem strony	373
Szablony stron internetowych	380
Wielokolumnowe układy strony z wykorzystaniem elementów pływających	381
Układ pozycjonowany	392
Tła wypełniające kolumny od góry do dołu	395
Sprawdź się!	398

Rozdział 17

Przekształcenia, transformacje i animacje	399
Przejścia CSS	399
Transformacje CSS	410
Animacja klatkowa	420
Sprawdź się!	423
Przegląd właściwości CSS-a — przejścia, transformacje i animacje	426

Rozdział 18

Techniki CSS	427
Czysta strona (zerowanie stylów CSS)	427
Techniki zastępowania tekstu obrazkiem	429
Technika CSS Sprites	430
Nadawanie stylów formularzom	434
Nadawanie stylów tabelom	441
Podstawy techniki Responsive Web Design	444
Podsumowanie arkuszy stylów	454
Sprawdź się!	454
Przegląd CSS-a — właściwości dotyczące tabel oraz list	456

Część IV JavaScript

Rozdział 19

Wprowadzenie do JavaScriptu	459
Czym jest JavaScript?	459
Dodawanie skryptów na stronę	463
Anatomia skryptu	463
Obiekt przeglądarki	478
Zdarzenia	478
Podsumowanie	481
Sprawdź się!	483

Rozdział 20

Korzystanie z JavaScriptu	485
Poznaj model DOM	485
Wypełniacze	493
Javascriptowe biblioteki	497
Wielkie zakończenie	501
Sprawdź się!	502

Część V Tworzenie grafiki stron internetowych

Rozdział 21

Podstawy grafiki stron internetowych	507
Źródła obrazków	507
Poznaj formaty grafiki	510
Rozmiar oraz rozdzielczość obrazka	522
Praca z przezroczystością	526

Wprowadzenie do formatu SVG	533
Podsumowanie informacji dotyczących grafiki stron internetowych ...	538
Sprawdź się!	539
Rozdział 22	
Optymalizacja grafiki stron internetowych	541
Uniwersalne strategie optymalizacyjne	542
Optymalizacja plików GIF	543
Optymalizacja plików JPEG	547
Optymalizacja plików PNG	552
Optymalizacja pod kątem docelowego rozmiaru	553
Przegląd optymalizacji	554
Sprawdź się!	555
Dodatek A	
Odpowiedzi do ćwiczeń	557
Dodatek B	
Selektory CSS3	583
Skorowidz	587

Tworzenie prostej strony

(przegląd języka HTML)

W pierwszej części książki został przedstawiony ogólny przegląd środowiska pracy projektantów stron internetowych. Po tym wprowadzeniu czas zakasać rękawy i przejść do tworzenia prawdziwej strony internetowej. Będzie ona prosta, jednak nawet najbardziej skomplikowane strony są oparte na opisanych tu zasadach.

W tym rozdziale utworzymy prostą stronę internetową, byś mógł się przekonać, jak w praktyce stosuje się znaczniki HTML. Przedstawione ćwiczenia pozwolą na dalszą samodzielną pracę.

Dzięki lekturze tego rozdziału:

- zrozumiesz, jak działają znaczniki HTML, w tym elementy oraz atrybuty,
- zobaczysz, w jaki sposób przeglądarki interpretują dokumenty HTML,
- poznasz podstawową strukturę dokumentu HTML,
- przyjrzyj się arkuszom stylów.

Na razie nie musisz się przejmować nauką poszczególnych elementów czy reguł arkuszy stylów, będzie na to czas w kolejnych rozdziałach. Na razie przyjrzyj się samemu procesowi, ogólnej strukturze dokumentu oraz nowej terminologii.

Strona internetowa krok po kroku

Już w rozdziale 2., „Jak działa internet?”, mogłeś się przyjrzeć dokumentowi HTML. Teraz jednak dokument ten utworzysz samodzielnie i będziesz się nim bawić w przeglądanie. Cały proces został podzielony na pięć etapów ilustrujących podstawy tworzenia strony internetowej.

Krok 1. Zaczynamy od zawartości. Zaczniemy od wpisania do dokumentu zwykłego tekstu i sprawdzimy, co z nim zrobi przeglądarka.

Krok 2. Nadajemy dokumentowi strukturę. Zapoznamy się ze składnią elementów HTML oraz sposobem nadawania dokumentowi struktury.

Krok 3. Oznaczamy elementy tekstowe. Treść strony zostanie opisana za pomocą odpowiednich elementów tekstowych. Przy okazji dowiesz się, jak poprawnie używać HTML-a.

Krok 4. Wstawiamy obrazki. Dodając obrazek do strony, poznasz atrybuty oraz puste elementy.

W TYM ROZDZIALE:

- Wprowadzenie do elementów oraz atrybutów
- Wstawianie znaczników w prostym dokumencie
- Elementy tworzące strukturę dokumentu
- Prosty arkusz stylów
- Rozwiązywanie problemów z niedziałającymi stronami internetowymi

Praktyczna nauka języka HTML

Zdecydowanie najlepiej uczyć się języka HTML w starszości sposób — poprzez *ręczne pisanie kodu*. Dzięki wpisywaniu znaczników jeden po drugim i obserwowaniu efektów tych zmian w przeglądarce masz największe szanse na zrozumienie zasad rządzących językiem. Wbrew pozorom nauczenie się poprawnego tworzenia dokumentów w HTML-u nie zabiera zbyt wiele czasu.

Zrozumienie języka HTML pomoże Ci sprawniej i wydajniej korzystać z narzędzi przeznaczonych do tworzenia stron internetowych. Poza tym pomyśl o satysfakcji, którą odczujesz, gdy spojrzysz na plik źródłowy i będziesz wiedzieć, o co w nim chodzi. Znajomość HTML-a jest także niezbędna do rozwiązywania problemów z niedziałającymi stronami internetowymi lub ulepszania domyślnego formatowania stworzonego przez różne narzędzia.

Musisz też wziąć pod uwagę fakt, że profesjonalści w zdecydowanej większości przypadków wpisują ręcznie kod, ponieważ daje im to największą kontrolę nad projektem i możliwość wyboru elementów, z których korzystają.

Krok 5. Zmieniamy wygląd strony za pomocą arkusza stylów. Dzięki temu ćwiczeniu dowiesz się, jak sformatować treść strony z wykorzystaniem kaskadowych arkuszy stylów (CSS).

Pod koniec rozdziału będziesz miał gotowy dokument źródłowy strony przedstawionej na [rysunku 4.1](#). Nie jest ona jakoś szczególnie rozbudowana, ale od czegoś trzeba zacząć.

W czasie pracy nad stroną będziesz bardzo często sprawdzać w przeglądarce wynik wprowadzonych zmian — prawdopodobnie częściej, niż robi się to zazwyczaj — ale ponieważ jest to wprowadzenie do HTML-a, dobrze będzie przyjrzeć się skutkowi każdej niewielkiej zmiany pliku źródłowego.

Przed rozpoczęciem należy uruchomić edytor tekstu

Zarówno w tym rozdziale, jak i w całej książce dokumenty HTML będziemy tworzyć ręcznie, dlatego musisz zacząć od uruchomienia edytora tekstu. Edytor tekstu dostarczany z systemem operacyjnym, taki jak Notatnik (Windows) czy TextEdit (Mac OS X), powinien w zupełności wystarczyć¹. Do naszych celów nadaje się każdy edytor tekstu, w którym można zapisywać zwykłe pliki tekstowe z rozszerzeniem *.html*. Jeśli do tworzenia stron internetowych używasz narzędzia typu WYSIWYG, takiego jak Dreamweaver, na razie zostaw je w spokoju. Najpierw musisz nabrać wprawy w samodzielnym tworzeniu dokumentów HTML (patrz [ramka „Praktyczna nauka języka HTML”](#)).

Z tego podrozdziału dowiesz się, jak otworzyć nowe dokumenty w programach Notatnik oraz TextEdit. Nawet jeśli korzystałeś z nich wcześniej, warto rzucić okiem na ten tekst pod kątem specjalnych ustawień, które sprawią, że ćwiczenia pójdą gładko.

Rozpoczynamy od Notatnika; posiadacze komputerów Macintosh powinni przejść dalej.

Rysunek 4.1. W tym rozdziale krok po kroku napiszemy dokument źródłowy dla powyższej strony internetowej

1 Notatnik rzeczywiście umożliwia wprowadzanie tekstu, ale na tym jego funkcjonalność się kończy, więc przydatność tego narzędzia podczas pracy z kodem jest dyskusyjna. Zdecydowanie lepszym rozwiązaniem jest zainstalowanie edytora przeznaczonego dla programistów. Jedną z ważniejszych zalet takiego rozwiązania — zwłaszcza podczas nauki języka — jest funkcja kolorowania kodu, dzięki której dużo łatwiej wychwycić przypadkowe błędy. Dostępnych jest wiele bezpłatnych edytorów tego typu, z czego najbardziej popularne dla systemu Windows to: Notepad2, Notepad++, Bluefish czy PSPad. W systemie Mac OS jednym z lepszych edytorów jest TextMate — *przyp. tłum.*

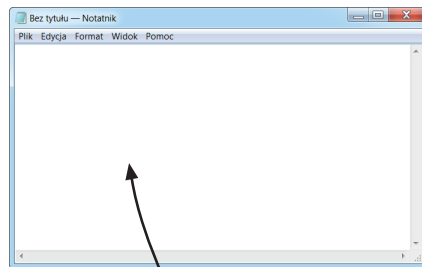
Tworzenie nowego dokumentu w Notatniku (Windows)

Poniżej znajdują się kroki konieczne do utworzenia nowego dokumentu w programie Notatnik w systemie Windows 7 (rysunek 4.2).

1. Otwórz menu *Start* i wybierz pozycję *Notatnik* (w menu *Akcesoria*) ❶.
2. Zostanie otwarte okno nowego dokumentu, w którym można rozpocząć wpisywanie tekstu ❷.
3. Teraz zmienimy ustawienia, by były widoczne rozszerzenia nazw plików. Nie musisz tego robić, by tworzyć dokumenty HTML, jednak dzięki temu już na pierwszy rzut oka będziesz wiedzieć, z jakim plikiem masz do czynienia. W dowolnym oknie eksploratora z menu *Narzędzia* ❸ wybierz *Opcje folderów*, a następnie przejdź na kartę *Widok* ❹. Odszukaj opcję *Ukryj rozszerzenia znanych typów plików* i ją wyłącz ❺. Kliknij przycisk *OK*, aby zapisać ustawienia. Rozszerzenia nazw plików będą już widoczne.

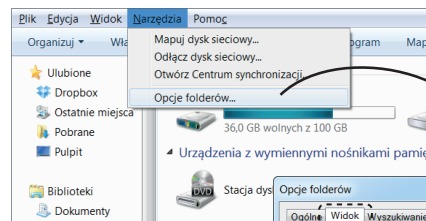
UWAGA

*Aby w systemie Windows 7 wyświetlić menu i uzyskać dostęp do menu *Narzędzia*, wciśnij klawisz *Alt*. W systemie Windows Vista odpowiednikiem pozycji *Opcje folderów* jest *Opcje folderów i opcje wyszukiwania*.*

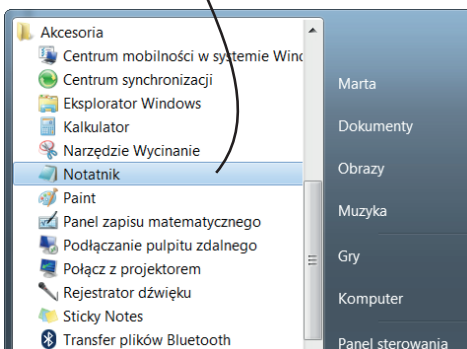
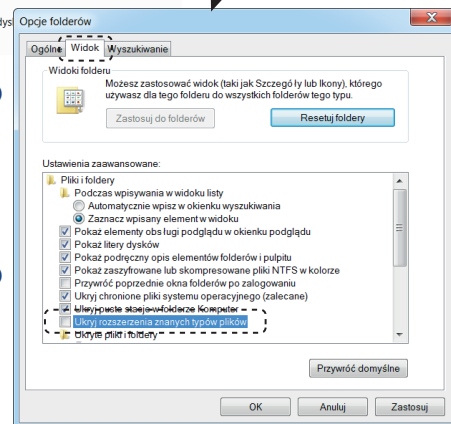
- ❷ Kliknięcie pozycji Notatnik spowoduje otwarcie nowego dokumentu

- ❸ Aby wyłączyć wyświetlanie rozszerzeń nazw plików, musisz w oknie eksploratora przejść do menu *Narzędzia/Opcje folderów*

- ❹ Przejdź na kartę *Widok*

- ❺ Odszukaj opcję *Ukryj rozszerzenia znanych typów plików* i ją wyłącz, a następnie kliknij przycisk *OK*, aby zapisać zmiany ustawień

- ❶ Otwórz menu *Start* i przejdź do *Notatnika* (*Wszystkie programy/Akcesoria/Notatnik*)

Rysunek 4.2. Tworzenie nowego dokumentu w Notatniku

Tworzenie nowego dokumentu w programie TextEdit (Mac OS X)

Domyślnie program TextEdit tworzy dokumenty w formacie tzw. bogatego tekstu (ang. *rich text*), czyli jako dokumenty z ukrytymi instrukcjami formatowania stylu pozwalającymi na przykład na pogrubianie tekstu czy ustalanie rozmiaru czcionki. Łatwo poznać, kiedy TextEdit jest w tym trybie, ponieważ na górze okna jest widoczny pasek narzędzi formatujących (nie ma go w trybie zwykłego tekstu). Dokumenty HTML muszą być zwykłymi dokumentami tekstowymi, dlatego należy zmienić format, jak to zostało przedstawione na [rysunku 4.3](#).

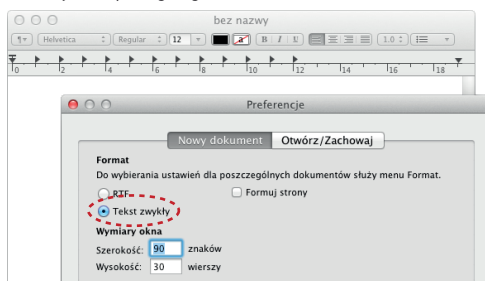
1. Skorzystaj z Findera, by w folderze *Programy* znaleźć program TextEdit. Następnie dwukrotnie kliknij jego nazwę lub ikonę, aby go uruchomić.
2. TextEdit otwiera nowy dokument. Na górze ekranu znajduje się pasek narzędzi formatujących, więc TextEdit jest w trybie bogatego tekstu. Poniżej znajdują się instrukcje zmiany trybu.
3. Otwórz okno *Preferencje* z menu *TextEdit*.
4. Musisz zmienić trzy ustawienia:

Na karcie *Nowy dokument* zaznacz pole *Tekst zwykły (Plain text)*.

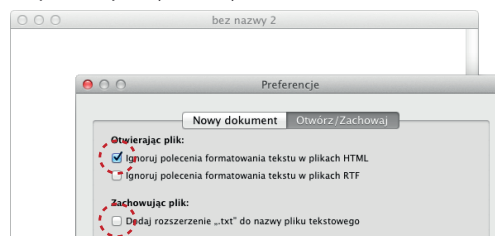
Na karcie *Otwórz/Zachowaj* (*Open and Save*) zaznacz pole *Ignoruj polecenia formatowania tekstu w plikach HTML* (*Ignore rich text commands in HTML files*) i wyłącz pole *Dodaj rozszerzenie „.txt” do nazwy pliku tekstowego* (*Append „.txt” extensions to plain text files*).

5. Po wprowadzeniu zmian kliknij czerwony przycisk znajdujący się w lewym górnym rogu.
6. Po utworzeniu nowego dokumentu zniknie pasek narzędzi formatujących, więc będziesz mógł zapisać dokument jako plik *.html*. Jeśli w przyszłości będziesz chciał przywrócić poprzedni tryb pracy edytora, wykonaj podobne czynności.

Widoczny pasek narzędzi formatujących wskazuje na tryb bogatego tekstu

W edytorze w trybie zwykłego tekstu ten pasek nie jest wyświetlany

Rysunek 4.3. Program TextEdit i okno ustawień z menu Preferencje

Krok 1. Zaczynamy od zawartości

Kiedy już mamy nowy dokument, czas umieścić w nim jakąś treść. Tworzenie stron internetowych zawsze zaczynamy od ich zawartości, dlatego w naszym projekcie postąpimy tak samo. W **ćwiczeniu 4.1** pokazano, w jaki sposób wpisuje się zwykły tekst i zapisuje dokument w nowym folderze.

Ćwiczenie 4.1.

Wprowadzanie treści strony

1. W nowym dokumencie otwartym w edytorze wpisz poniższą treść. Wprowadź ją w dokładnie takiej samej postaci, zachowując podział wierszy. Tekst ten jest dostępny w materiałach towarzyszących książce, które można pobrać ze strony <ftp://ftp.helion.pl/przyklady/prsti2.zip>.

Bistro "Pod Czarną Gąską"

Restauracja

Bistro "Pod Czarną Gąską" oferuje wybór popularnych dań obiadowych, którymi możesz się delektować w przyjaznej atmosferze. Menu jest często zmieniane, by zawsze serwować dania ze świeżych produktów.

Usługi cateringowe

Kiedy Ty będziesz się świetnie bawić, my będziemy dla Ciebie gotować. Catering "Pod Czarną Gąską" sprosta wszystkim wyzwaniom: czy będą to przekąski, spotkania klubowe, czy wystawne bankiety.

Lokalizacja i godziny otwarcia

Kuchary, ul. Smaczna 13

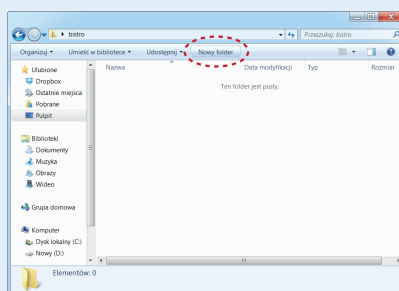
Od poniedziałku do czwartku w godzinach od 11 do 21, w piątki i soboty od 11 do 24

2. W menu *Plik* wybierz polecenie *Zapisz* lub *Zapisz jako*, aby zostało wyświetlone okno dialogowe *Zapisz jako* (rysunek 4.4). Zanim zapiszesz plik, musisz utworzyć nowy folder, który będzie zawierał wszystkie pliki tej strony (innymi słowy, **lokalny folder główny**).

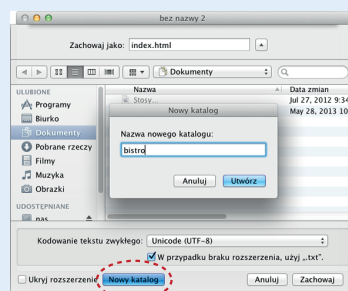
Windows: kliknij przycisk *Nowy folder* znajdujący się na górze okna.

Macintosh: kliknij przycisk *Nowy katalog*.

Windows 7

Mac OSX

Rysunek 4.4. Zapisywanie pliku *index.html* w nowym folderze o nazwie *bistro*

Konwencje dotyczące nazewnictwa

Przy nazywaniu plików należy przestrzegać poniższych reguł oraz konwencji:

Należy używać właściwych rozszerzeń nazw plików. Pliki HTML i XHTML muszą mieć rozszerzenie *.html*. Pliki graficzne należy oznaczać zgodnie z ich formatem — *.gif*, *.png* lub *.jpg* (dopuszczalne jest również *.jpeg*).

W nazwach plików nie należy używać spacji. Często w celu wizualnego oddzielenia słów w nazwach plików używa się znaków podkreślenia (`_`) lub łącznika (`-`), jak w *robbins_bio.html* czy *robbins-bio.html*.

Należy unikać znaków specjalnych, takich jak `?`, `%`, `#`, `/`, `:`, `;`, `.` i tym podobnych. Nazwy plików powinny zawierać litery, cyfry, znaki podkreślenia, łączniki oraz kropki.

Wielkość liter w nazwach plików może mieć znaczenie w zależności od konfiguracji serwera. Konsekwentne używanie w nazwach plików tylko małych liter — choć nie jest to konieczne — pozwala na łatwiejsze zarządzanie plikami i ich nazwami.

Nazwy plików powinny być krótkie.

Dzięki krótkim nazwom łatwiej zapanować nad plikami. Jeśli plik naprawdę musi mieć długą, składającą się z kilku słów nazwę, poszczególne słowa można oddzielać za pomocą łączników, jak w *długi-tytuł-pliku.html*, dzięki czemu takie nazwy będą czytelne.

Własne konwencje. W dużych projektach warto wypracować własny, spójny system nazywania plików. Możesz na przykład założyć, że będziesz stosować tylko małe litery, a słowa będziesz oddzielać łącznikami. Eliminujesz w ten sposób sytuację, w których musisz zgadywać, jak kiedyś nazwałś jakiś plik, do którego chcesz teraz utworzyć odsyłacz.

Co ignorują przeglądarki?

Niektóre informacje zawarte w kodzie źródłowym dokumentu są ignorowane podczas wyświetlania strony.

Powtarzające się spacje. Kiedy przeglądarka napotka więcej niż jedną spację pod rząd, wyświetla pojedynczą spację. Jeśli zatem dokument zawiera tekst:

dawno,   dawno   temu

przeglądarka wyświetli:

dawno, dawno temu.

Podziały wierszy (powroty karetki). Przeglądarki zamieniają znaki podziału wiersza (powrotu karetki) na spację. Zgodnie z wcześniejszą zasadą (dotyczącą powtarzających się spacji) podziały wiersza umieszczone w dokumencie źródłowym nie mają wpływu na sposób wyświetlania w przeglądarce. Tekst oraz inne elementy będą zawijane, dopóki w tekście dokumentu nie zostanie napotkana nowy element blokowy, taki jak nagłówek (`h1`), akapit (`p`) lub podział wiersza (`br`).

Tabulatory. Znaki tabulacji również są zamieniane na spację. Jaki stąd wniosek? Są bezużyteczne.

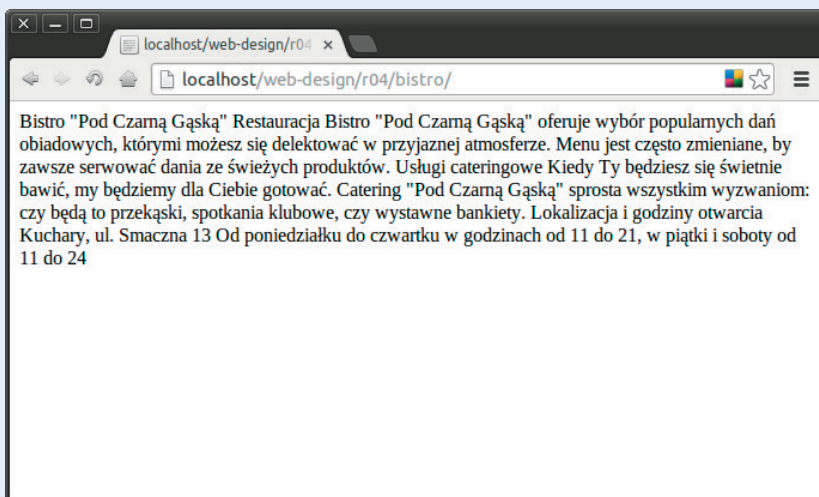
Nierozpoznawane znaczniki. Przeglądarka po prostu ignoruje wszystkie znaczniki, których nie rozumie lub które zostały zapisane niepoprawnie. W zależności od elementu oraz przeglądarki może to mieć różne skutki. Przeglądarka może nie wyświetlić nic lub może wyświetlić zawartość znacznika tak, jakby była ona normalnym tekstem.

Tekst znajdujący się w komentarzach.

Przeglądarki nie wyświetlają tekstu znajdującego się pomiędzy specjalnymi znacznikami `<!--` oraz `-->`, służącymi do oznaczania komentarzy. Więcej informacji na ten temat znajduje się w ramce „Wstawianie komentarzy” w dalszej części rozdziału.

Nadaj folderowi nazwę `bistro`, a następnie zapisz w nim plik tekstowy `index.html`. Użytkownicy systemu Windows będą dodatkowo musieli wybrać pozycję *Wszystkie pliki* w polu *Zapisz jako typ*, żeby Notatnik nie dodał rozszerzenia `.txt` do wybranej przez nas nazwy pliku. Nazwa pliku musi się kończyć rozszerzeniem `.html`, by przeglądarka rozpoznała ten plik jako dokument HTML. Więcej informacji na temat nazw plików znajduje się w ramce „Konwencje dotyczące nazewnictwa”. Uwaga! Jako sposób kodowania wszystkich plików w książce przyjęto standard UTF-8, dlatego przy zapisywaniu plików należy również zamiast domyślnego ANSI wybrać z listy UTF-8.

3. Spróbuj obejrzeć plik `index.html` w przeglądarce. Uruchom ulubioną przeglądarkę i z menu *Plik* wybierz polecenie *Otwórz* lub *Otwórz plik*. Odszukaj plik `index.html` i go otwórz. Powinieneś zobaczyć coś podobnego do strony zaprezentowanej na rysunku 4.5.

Rysunek 4.5. Wygląd pierwszej wersji strony internetowej w przeglądarce

Zrozumienie pierwszego kroku

Treść strony nie prezentuje się zbyt ciekawie (rysunek 4.5). Tekst napisany jest jednym ciągiem — nie tak to wyglądało w oryginalnym dokumencie. Można z tego wyciągnąć kilka wniosków. Pierwszy z nich — co jest widoczne na pierwszy rzut oka — jest taki, że przeglądarka ignoruje podział wierszy w dokumencie źródłowym (w ramce „Co ignorują przeglądarki?” wymieniono inne informacje zawarte w kodzie źródłowym, które nie są wyświetlane w oknie przeglądarki).

Po drugie, widać, że samo wpisanie treści strony i nazwanie dokumentu `.html` nie wystarczy. Choć przeglądarka może wyświetlić tekst z takiego pliku, nie oznaczyliśmy w żaden sposób *struktury* jego treści, a właśnie do tego służy HTML. Dodamy więc znaczniki, które zdefiniują strukturę dokumentu — najpierw w samym dokumencie HTML (krok 2.), a później do zawartości strony (krok 3.). Kiedy przeglądarka będzie znała strukturę zawartości, będzie w stanie wyświetlić stronę w pożądanym sposobie.

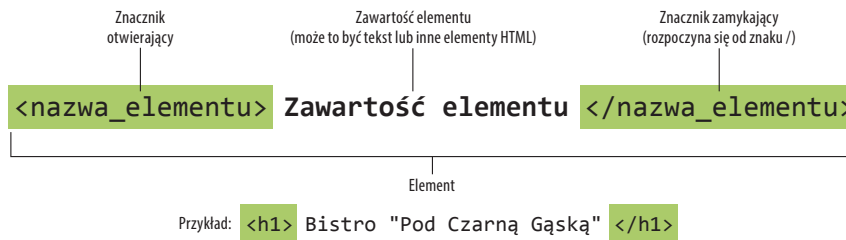

Krok 2. Nadajemy dokumentowi strukturę

Zawartość strony zapisana jest w dokumencie `.html` — teraz czas dodać do niego znaczniki.

Wprowadzenie do elementów HTML

W rozdziale 2., „Jak działa internet?”, zostały pokazane przykłady elementów HTML ze znacznikami otwierającymi (jak na przykład `<p>` dla akapitu) oraz zamykającymi (jak `</p>`). Przed rozpoczęciem wstawiania znaczników do dokumentu warto się przyjrzeć strukturze elementu HTML i ustalić najważniejsze pojęcia. Ogólna budowa znacznika została przedstawiona na rysunku 4.6.

Rysunek 4.6. Elementy znacznika HTML

Poszczególne elementy strony są opisywane znacznikami znajdującymi się w kodzie źródłowym. Znacznik składa się z nazwy elementu (zazwyczaj będącej skrótem dłuższej nazwy opisowej w języku angielskim) znajdującej się w nawiasach ostrych (`<` `>`). Przeglądarka wie, że tekst znajdujący się pomiędzy takimi nawiasami nie może być wyświetlany w oknie przeglądarki.

Nazwa elementu pojawia się w **znaczniku otwierającym** (ang. *opening tag*, nazywanym również **znacznikiem początkowym**, ang. *start tag*) i ponownie w **znaczniku zamykającym** (ang. *closing tag*, nazywanym też **znacznikiem końcowym**, ang. *end tag*) poprzedzonym znakiem prawego ukośnika (ang. *slash*, `/`). Znacznik zamykający działa trochę jak „wyłącznik” dla elementu. Należy uważać, by w znacznikach nie użyć przez przypadek znaku lewego ukośnika (ang. *backslash*, `\`). Więcej na ten temat znajduje się w ramce „Ukośnik prawy a lewy”.

Znaczniki umieszczane wokół zawartości nazywa się w języku angielskim **markup** (stąd HTML — *HyperText Markup Language*). Należy zapamiętać, że **element** składa się zarówno ze swojej zawartości, jak i znaczników początkowych oraz końcowych. Nie wszystkie elementy posiadają jednak jakąś zawartość. Niektóre są z definicji **puste**, jak na przykład element `img` wykorzystywany do dodawania obrazków do strony. Elementy puste zostaną omówione w dalszej części rozdziału.

I jeszcze jedna sprawa — wielkość liter. W języku HTML wielkość liter stosowanych w znacznikach nie ma znaczenia, więc `<img>`, `<Img>` i `<IMG>` są poprawne i oznaczają to samo. Z kolei w języku XHTML (który pod względem składni jest dużo bardziej wymagający) wszystkie znaczniki muszą być zapisane małymi literami. Wielu twórców stron przyjęło tę konwencję i warto się jej trzymać (w książce tak właśnie jest).

Element składa się zarówno z zawartości, jak i obejmującego ją znacznika.

WSKAZÓWKA

Ukośnik prawy a lewy

W znacznikach HTML oraz adresach URL jest stosowany znak prawego ukośnika (`/`). Znak ten można znaleźć pod znakiem zapytania (`?`) na standardowej klawiaturze QWERTY.

Łatwo jest pomylić ten znak z lewym ukośnikiem (`\`), który na klawiaturze znajduje się pod znakiem `|`. Ukośnik lewy nie działa w znacznikach oraz adresach URL, dlatego należy pamiętać, by go tam nie używać.

Podstawowa struktura dokumentu

Na [ryśunku 4.7](#) została przedstawiona sugerowana podstawowa struktura dokumentu HTML5. Dlaczego „sugerowana”? Ponieważ jedynym *wymaganym* elementem jest `title`. Lepiej jednak od samego początku tworzyć dokumenty, które są w pełni poprawne. Gdybyś pisał w języku XHTML, wszystkie przedstawione elementy (z wyjątkiem `meta`) byłyby wymagane. Przyjrzyj się dokładniej [ryśunkowi 4.7](#).

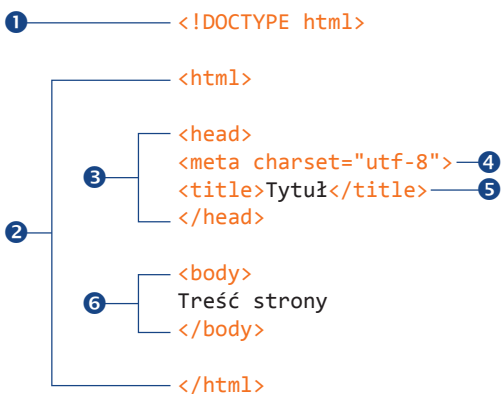
- 1 Tak się akurat składa, że w pierwszym wierszu kodu nie ma żadnego elementu. Jest to **deklaracja typu dokumentu** (znana także jako **deklaracja DOCTYPE**), która wskazuje, że jest to dokument HTML5. Temat ten jest szerzej omówiony w [rozdziale 10](#), „Co nowego w HTML5?”. W tej chwili wystarczy zapamiętać, że dzięki tej deklaracji nowoczesne przeglądarki będą wiedzieć, że mają do czynienia z dokumentem napisanym zgodnie ze specyfikacją HTML5.
- 2 Cały dokument znajduje się wewnątrz elementu `html`. Jest on nazywany **głównym elementem**, ponieważ zawiera wszystkie inne elementy, a poza tym nie można go umieścić w innym elemencie. Zasady te dotyczą zarówno języka HTML, jak i XHTML.
- 3 W elemencie `html` dokument jest podzielony na dwie sekcje: **head** i **body**. W elemencie **head** (nagłówek) są umieszczone informacje opisujące dokument, takie jak tytuł, stosowane arkusze stylów, skrypty i inne metadane.
- 4 Elementy `meta` w sekcji **head** dostarczają informacji o samym dokumencie. Istnieje wiele zastosowań tych elementów, ale my korzystamy tylko z jednego — określenia typu **kodowania znaków** (czyli standardu kodowania liter, cyfr i symboli) stosowanego w dokumencie. Nie ma sensu wdawać się teraz w szczegóły, ale musisz wiedzieć, że z wielu względów dobrze jest umieścić element `meta charset` (choćby ze względu na prawidłowe wyświetlanie polskich „ogonków”).
- 5 Ważnym elementem sekcji **head** jest `title`, ponieważ — zgodnie ze specyfikacją HTML — wszystkie dokumenty muszą posiadać tytuł.
- 6 W sekcji **body** umieszcza się wszystko to, co ma zostać wyświetlone przez przeglądarkę.

Jesteś gotowy na utworzenie struktury strony restauracji „Pod Czarną Gąską”? Otwórz dokument `index.html` i przejdź do ćwiczenia 4.2.

UWAGA

Przed pojawieniem się specyfikacji HTML5 element `meta` służący do określenia kodowania znaków był trochę bardziej skomplikowany. Jeśli tworzysz dokumenty w standardzie HTML 4.01 lub XHTML 1.0, element `meta` powinien wyglądać tak:

```
<meta http-equiv="contenttype"
content="text/html;
charset=UTF-8">
```


Rysunek 4.7. Podstawowa struktura dokumentu HTML

Ćwiczenie 4.2.

Definiowanie podstawowej struktury

1. Otwórz dokument `index.html`, o ile nie zrobiłeś tego wcześniej.
2. Rozpocznij od dodania na samej górze deklaracji typu dokumentu HTML5:

```
<!DOCTYPE html>
```
3. W kolejnym wierszu wstaw znacznik otwierający `<html>`, a na samym końcu — po całej zawartości pliku — znacznik zamykający `</html>`.
4. Teraz utwórz nagłówek dokumentu, w którym ma się znaleźć tytuł strony. W tym celu przed treścią umieść znaczniki `<head>` i `</head>`. Wewnątrz sekcji nagłówka wstaw znacznik `<meta charset="utf-8">` ustalający kodowanie znaków oraz wpisz tytuł `Bistro "Pod Czarną Gąską"`, umieszczając go między otwierającym i zamykającym znacznikiem `<title>`.

Można również powiedzieć, że element `title` jest zagnieźdżony w elemencie `head`. Na temat zagnieźdżania dowiesz się więcej w kolejnych rozdziałach.

5. Na koniec musisz zdefiniować ciało dokumentu. W tym celu całą treść dokumentu umieść między znacznikami `<body>` i `</body>`. Po wprowadzeniu zmian kod dokumentu powinien wyglądać jak poniżej (dopisane fragmenty zostały wyróżnione pogrubieniem):

```
<!DOCTYPE html>
<html>

<head>
<meta charset="utf-8">
<title>Bistro "Pod Czarną Gąską"</title>
</head>

<body>
Bistro "Pod Czarną Gąską"
```

Restauracja

Bistro "Pod Czarną Gąską" oferuje wybór popularnych dań obiadowych, którymi możesz się delektować w przyjaznej atmosferze. Menu jest często zmieniane, by zawsze serwować dania ze świeżych produktów.

Usługi cateringowe

Kiedy Ty będziesz się świetnie bawić, my będziemy dla Ciebie gotować. Catering "Pod Czarną Gąską" sprostą wszystkim wyzwaniom: czy będą to przekąski, spotkania klubowe, czy wystawne bankiety.

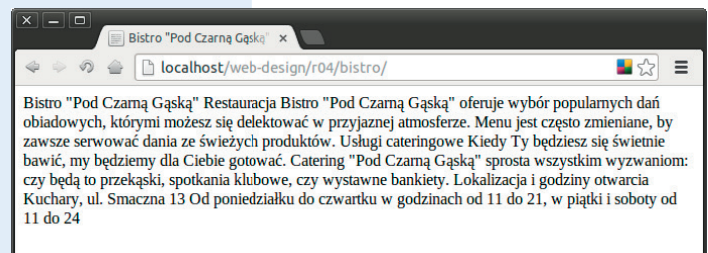
Lokalizacja i godziny otwarcia

Kuchary, ul. Smaczna 13
 Od poniedziałku do czwartku w godzinach od 11 do 21, w piątki i soboty od 11 do 24

```
</html>
```

6. Zapisz zmiany w pliku, tak by została nadpisana starsza wersja. Otwórz dokument w przeglądarce lub — jeśli jest on już otwarty — odśwież stronę. Na rysunku 4.8 został zaprezentowany aktualny wygląd dokumentu.

Rysunek 4.8. Wygląd strony w przeglądarce po zdefiniowaniu elementów struktury dokumentu

Pamiętaj o dobrym tytule

Element `title` jest nie tylko wymagany w każdym dokumencie, ale także bardzo przydatny. Tytuł dokumentu jest tym, co jest wyświetlane na liście w Zakładkach bądź Ulubionych. Opisowe tytuły są także kluczowym narzędziem zwiększającym dostępność strony, ponieważ są pierwszą rzeczą, jaką słyszą użytkownicy strony korzystający z niej za pomocą czytnika ekranu. Również wyszukiwarki internetowe w dużej mierze polegają na tytułach dokumentów. Z tego powodu należy nadawać wszystkim dokumentom przemyślane oraz opisowe tytuły i unikać tytułów niejasnych typu „Witamy” czy „Moja strona”. Należy się również zatroszczyć o odpowiednią długość tytułu, by mieścił się on w pasku tytułu przeglądarki. Dobrym rozwiązaniem jest też umieszczanie konkretnej informacji (na przykład nazwy firmy) na początku tytułu, tak by była ona widoczna nawet w sytuacji, gdy w przeglądarce jest otwartych wiele zakładek.

Wygląda na to, że po zdefiniowaniu struktury dokumentu niewiele się zmieniło — możemy tylko zauważyć, że przeglądarka wyświetla teraz tytuł strony. Gdybyś dodał tę stronę do Zakładek lub Ulubionych, tytuł pojawiłby się na liście (więcej informacji w ramce „Pamiętaj o dobrym tytule”). Treść strony nadal jest wyświetlana jako jeden blok tekstu, ponieważ nie wskazaliśmy przeglądarce, jak miałyby zostać podzielona. Zajmiemy się tym już niebawem.

Krok 3. Oznaczamy elementy tekstowe

Nawet mając tak niewielkie doświadczenie z kodem HTML, nietrudno się domyślić, że teraz trzeba będzie uzupełnić treść strony odpowiednimi znacznikami definiującymi nagłówki (`h1` i `h2`), akapity (`p`), a także tekst zaakcentowany (`em`). Zajmiemy się tym w [ćwiczeniu 4.3](#), jednak przed jego rozpoczęciem warto poświęcić chwilę na omówienie tego, co można, a czego nie można robić ze znacznikami HTML.

Wprowadzenie do znaczników semantycznych

Podstawowym celem języka HTML jest nadanie treści strony odpowiedniego znaczenia oraz struktury. Zapamiętaj, że HTML **nie służy** do ustalania wyglądu zawartości strony (czyli jej prezentacji).

Naszym zadaniem jest wybranie tych elementów HTML, które najlepiej oddają znaczenie poszczególnych fragmentów treści. Nazywa się to **semantycznym oznaczaniem treści** lub **dodawaniem znaczników semantycznych** (ang. *semantic markup*). Na przykład najistotniejszy nagłówek znajdujący się na początku treści powinien zostać oznaczony jako `h1`. Nie należy się przejmować tym, jak będzie wyglądał w przeglądarce — można to z łatwością zmienić za pomocą arkusza stylów. Ważne jest natomiast to, by wybrać element na podstawie tego, co ma w danym przypadku największy sens.

Poza dodawaniem znaczenia do treści strony znaczniki nadają jej również strukturę. Sposób następowania elementów po sobie lub zagnieżdżania ich wewnątrz innych tworzy pomiędzy nimi relacje. Strukturę traktuj jak konspekt dokumentu (którego technicznym odpowiednikiem jest **obiektywny model dokumentu**, czyli **DOM** — ang. *Document Object Model*). Dzięki ustaleniu hierarchii elementów przeglądarki wiedzą, jak traktować zawartość dokumentu. Poza tym struktura umożliwia definiowanie wyglądu (czyli prezentacji) stron za pomocą arkuszy stylów oraz zachowań — z wykorzystaniem JavaScriptu. Struktura dokumentu jest omówiona bardziej szczegółowo w trzeciej **części** książki, przy okazji omawiania kaskadowych arkuszy stylów, oraz w czwartej **części**, poświęconej językowi JavaScript.

Choć HTML miał być w zamierzeniach wykorzystywany do nadawania znaczenia oraz struktury, ta misja w początkowych latach istnienia internetu została nieco wypaczona. Ponieważ nie był dostępny mechanizm arkuszy stylów, rozszerzano HTML w taki sposób, by autorzy stron mogli zmieniać wygląd czcionek, kolory czy rozmieszczenie tekstu za pomocą znaczników i ich atrybutów. Tego typu dodatki prezentacyjne można znaleźć w kodzie starszych stron lub dokumentów utworzonych za pomocą starszych narzędzi. W tej książce skupiamy się jednak na wykorzystywaniu języka HTML w poprawny sposób, zgodny z obecnymi standardami.

Dość już tego wykładu — czas na [ćwiczenie 4.3](#), w którym popracujemy nad treścią dokumentu.

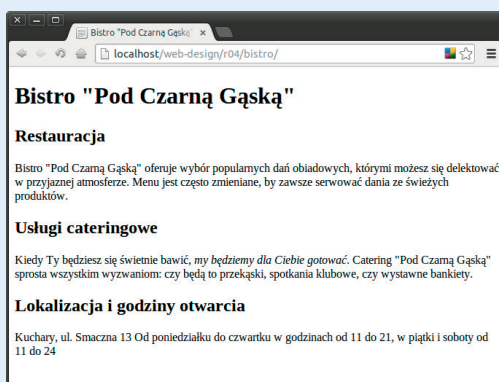
Ćwiczenie 4.3.

Definiowanie elementów tekstowych

- Otwórz dokument *index.html* w edytorze, o ile jeszcze tego nie zrobiłeś.
- Pierwszy wiersz tekstu: *Bistro „Pod Czarną Gąską”* jest głównym nagłówkiem strony, dlatego zostanie oznaczony jako element nagłówka poziomu pierwszego (**h1**). Na początku tego wiersza wstaw znacznik otwierający `<h1>`, a na jego końcu — zamykający `</h1>`:
`<h1>Bistro "Pod Czarną Gąską"</h1>`
- Dokument zawiera również trzy pomniejsze nagłówki. Oznacz je w podobny sposób, ale zastosuj elementy nagłówków poziomu drugiego (**h2**). Pierwszy został przedstawiony poniżej, a kolejnymi (*Usługi cateringowe* oraz *Lokalizacja i godziny otwarcia*) musisz się zająć sam:
`<h2>Restauracja</h2>`
- Po każdym z elementów **h2** następują krótkie fragmenty tekstu, które należy oznaczyć jako akapity (czyli elementy **p**). Poniżej znajduje się przykład pierwszego akapitu, a kolejnymi musisz się zająć sam:
`<p>Restauracja Bistro "Pod Czarną Gąską" oferuje wybór popularnych dań obiadowych, którymi możesz się delektować w przyjaznej atmosferze. Menu jest często zmieniane, by zawsze serwować dania ze świeżych produktów.</p>`
- Na koniec w sekcji *Usługi cateringowe* należy jakoś wyróżnić to, że odwiedzający restaurację powinni pozostawić gotowanie nam. Żeby zaakcentować tekst, należy umieścić go w elemencie **em**, jak poniżej:

```
<p>Kiedy Ty będziesz się świetnie bawić, <em>my będziemy dla Ciebie gotować</em>. Catering "Pod Czarną Gąską" sprostą wszystkim wyzwaniom: czy będą to przekąski, spotkania klubowe, czy wystawne bankiety.</p>
```

- Po wstawieniu wszystkich znaczników należy, tak jak poprzednio, zapisać plik i otworzyć (lub odświeżyć) stronę w przeglądarce. Powinna wyglądać mniej więcej tak jak na [rysunku 4.9](#). Jeśli tak nie jest, sprawdź znaczniki pod kątem brakujących nawiasów lub ukośników w znacznikach zamykających.

Rysunek 4.9. Strona po oznaczeniu tekstu za pomocą elementów HTML

Powoli zaczynamy do czegoś dochodzić. Po oznaczeniu elementów przeglądarka może teraz wyświetlić tekst w poprawny sposób. Warto jednak poświęcić jeszcze chwilę na bardziej szczegółowe omówienie tego, co widzimy na [rysunku 4.9](#).

Elementy blokowe oraz liniowe

Choć może się to wydawać oczywiste, warto podkreślić, że nagłówki oraz akapity rozpoczynają się od nowych wierszy i nie są zapisane ciągiem jeden po drugim, jak było wcześniej. Jest tak, ponieważ są one przykładami **elementów blokowych** (ang. *block element*). Przeglądarki traktują elementy blokowe tak, jakby znajdowały się w małych prostokątnych pojemnikach, ułożone jeden na drugim. Każdy element blokowy rozpoczyna się od nowego wiersza i zazwyczaj nad całym elementem oraz pod nim domyślnie dodawany jest jakiś odstęp. Na [rysunku 4.10](#) elementy blokowe są oznaczone na czerwono.

Wstawianie komentarzy

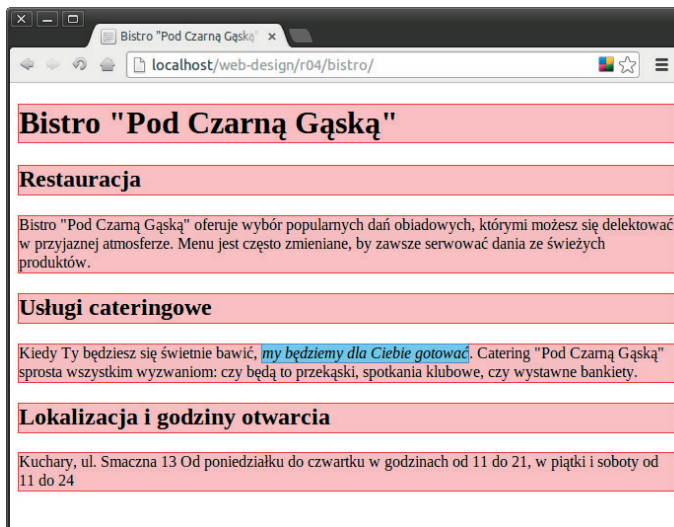
W dokumencie źródłowym można umieścić notatki dla siebie oraz innych osób, oznaczając je jako komentarze. Wszystko, co umieści się pomiędzy znacznikami komentarzy (`<!--` oraz `-->`), nie zostanie wyświetlone w przeglądarce i nie będzie miało wpływu na resztę źródła dokumentu.

```
<!-- To jest komentarz. -->
<!-- To jest komentarz
rozciągający się na kilka
wierszy.
kończy się tutaj. -->
```

Komentarze przydają się do opisywania oraz organizowania długich dokumentów, zwłaszcza jeśli pracuje nad nimi wieloosobowy zespół. W poniższym przykładzie komentarze są wykorzystywane do oznaczenia części strony zawierającej blok nawigacji.

```
<!-- początek nawigacji -->
<ul>
...
</ul>
<!-- koniec nawigacji -->
```

Należy pamiętać, że choć w oknie przeglądarki nie pojawiają się komentarze, są one widoczne w źródle dokumentu, które każdy użytkownik może wyświetlić, dlatego trzeba pozostawiać jedynie te komentarze, które wszyscy mogą zobaczyć. Najlepszym rozwiązaniem jest jednak usunięcie komentarzy przed opublikowaniem strony, co dodatkowo zmniejsza rozmiar plików.

Rysunek 4.10. Wyróżniona struktura elementów na stronie

Inaczej wygląda to w przypadku tekstu oznaczonego jako zaakcentowany (`em`). Nie rozpoczyna się on od nowego wiersza, ale pozostaje częścią akapitu. Jest tak, ponieważ element `em` jest **elementem liniowym** (ang. *inline element*). Elementy wewnętrzne nie rozpoczynają nowych wierszy, pozostają na swoim miejscu. Na [rysunku 4.10](#) element wewnętrzny `em` jest zaznaczony na jasnoniebiesko.

Domyślne style

Na [rysunkach 4.9](#) oraz [4.10](#) można również zauważyć, że przeglądarka nadaje elementom strony wygląd odzwierciedlający strukturę dokumentu — nagłówek pierwszego stopnia jest największy i najbardziej rzuca się w oczy, nagłówek drugiego stopnia jest nieco mniejszy i tak dalej.

W jaki sposób przeglądarka ustala, jak powinien wyglądać element `h1`? Wykorzystuje arkusz stylów! Wszystkie przeglądarki mają wbudowane własne arkusze stylów (w specyfikacji są one określane mianem *user agent style sheets* — arkusze stylów agenta użytkownika), które określają domyślny sposób wyświetlania poszczególnych elementów. Domyślny wygląd jest podobny w różnych przeglądarkach (na przykład elementy `h1` zawsze są duże i pogrubione), jednak istnieją pewne różnice (elementy `blockquote` mogą być wcięte lub nie).

Jeśli uważasz, że element `h1` wyświetlany przez przeglądarkę jest zbyt duży i niezgrabny, wystarczy zmienić to za pomocą arkusza stylów. Należy oprzeć się na pokusie oznaczenia nagłówka innym elementem tylko po to, by wyglądał on lepiej (na przykład używając `h3` w miejsce `h1`, by element ten nie był aż tak duży). W czasach kiedy obsługa arkuszy stylów nie była tak powszechna, w taki właśnie sposób nadużywano znaczników. Teraz, gdy istnieją arkusze stylów kontrolujące wygląd strony, zawsze powinno się wybierać elementy zgodnie z tym, jak opisują one zawartość, i nie należy się przejmować domyślnym wyglądem nadawanym przez przeglądarkę.

Prezentację strony poprawimy za chwilę za pomocą arkusza stylów, jednak najpierw warto dodać do strony obrazek.

Krok 4. Wstawiamy obrazek

Strona internetowa bez obrazków wygląda średnio. Dlatego też w [ćwiczeniu 4.4](#) dodamy jeden obrazek, używając w tym celu elementu `img`. Obrazki zostaną omówione bardziej szczegółowo w [rozdziale 7.](#), „Grafika”, jednak na razie skupimy się na dwóch podstawowych zagadnieniach: elementach pustych oraz atrybutach.

Elementy puste

Dotychczas wszystkie elementy wykorzystane na stronie internetowej Bistro „Pod Czarną Gąską” podlegały regułom składni przedstawionym na [rysunku 4.1](#) i składały się z tekstu otoczonego znacznikami otwierającymi oraz zamykającymi.

Spora liczba elementów nie ma zawartości tekstowej, ponieważ są one wykorzystywane jako proste instrukcje. O takich elementach mówi się, że są **puste** (ang. *empty*). Element obrazka (`img`, od angielskiego *image* — obrazek) jest przykładem tego typu elementu. Przekazuje on przeglądarce, że ma pobrać plik graficzny z serwera i wstawić go na stronę w miejscu występowania znacznika. Inne elementy puste to podział wiersza (`br`), linia pozioma (`hr`), a także elementy udostępniające informacje o dokumencie, jednak niewpływające na wyświetlaną treść, jak element `meta`.

Na [rysunku 4.11](#) została przedstawiona składnia pustego elementu (bardzo prosta w porównaniu z tą z [rysunku 4.4](#)). Jeśli dokument tworzysz w języku XHTML, składnia delikatnie się różni (patrz [ramka „Puste elementy w XHTML”](#)).

`<nazwa-elementu>`

Przykład: element `br` służy do wstawienia podziału wiersza.

`<p>u1. Smaczna 13<br>Kuchary</p>`

Rysunek 4.11. Składnia pustego elementu

Atrybuty

Wróćmy teraz do wstawiania obrazka. Sam znacznik `<img>` w takiej postaci nie jest oczywiście zbyt przydatny, ponieważ nie wiadomo, jaki obrazek ma zostać wstawiony. Aby temu zaradzić, użyjemy atrybutów. **Atrybuty** to instrukcje określające lub modyfikujące element. Dla elementu `img` wymagany jest atrybut `src` (pochodzący od angielskiego wyrazu *source* oznaczającego źródło), który wskazuje lokalizację pliku obrazka za pomocą jego adresu URL.

Puste elementy w XHTML-u

W języku XHTML wszystkie elementy, włącznie z pustymi, muszą zostać zamknięte (**zakończone**). Elementy puste zamyka się, dodając na ich końcu, tuż przed nawiasem końcowym, ukośnik poprzedzony spacją, na przykład `<img />`, `<br />` oraz `<hr />`. Poniżej został zaprezentowany przykład wykorzystania składni XHTML:

```
<p>u1. Smaczna 13
<br />Kuchary</p>
```

Składnia atrybutów jest następująca:

```
atribut="wartość"
```

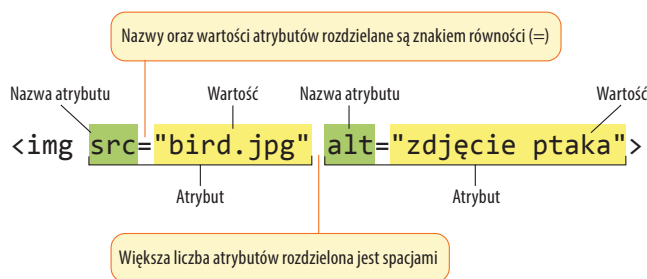
W znaczniku atrybuty umieszcza się po nazwie elementu. W niepustych elementach dodaje się je tylko w otwierającym znaczniku:

```
<element atribut="wartość">
<element atribut="wartość">Zawartość</element>
```

W znaczniku można umieścić więcej niż jeden atrybut — kolejność ich wpisywania nie ma znaczenia, trzeba jedynie oddzielać je spacjami.

```
<element atribut1="wartość" atribut2="wartość">
```

Na [rysunku 4.12](#) został przedstawiony element `img` wraz z wymaganymi atrybutami.

Rysunek 4.12. Element wraz z atrybutami

Oto, co musisz wiedzieć na temat atrybutów:

- Atrybuty umieszczane są po nazwie elementu tylko w znaczniku otwierającym, nigdy w zamykającym.
- Do elementu można stosować większą liczbę atrybutów rozdzielanych spacjami w znaczniku otwierającym. Ich kolejność nie jest istotna.
- Atrybuty przyjmują wartości, które następują po znaku równości (=). W języku HTML niektóre atrybuty nie muszą mieć przypisanej wartości, np. atrybut `checked` (który służy do zaznaczania pola wyboru). Z kolei składnia języka XHTML wymaga przypisywania wartości w każdym przypadku (`checked="checked"`). Ten typ atrybutu jest nazywany **boolowskim**, ponieważ opisuje cechę, która może być albo włączona, albo wyłączona.
- W zależności od przeznaczenia atrybutu wartość może być liczbą, słowem, łańcuchem znaków, adresem URL lub miarą. W książce znajdziesz przykłady na każdy z tych atrybutów.
- Niektóre wartości nie muszą być umieszczane w cudzysłowie, ale dotyczy to tylko języka HTML — w XHTML-u cudzysłów jest obowiązkowy. Wielu twórców stron zawsze stosuje cudzysłowy, by kod był spójny i czytelny. Mimo że przyjętą konwencją jest stosowanie cudzysłówów, w ich miejsce można wstawiać apostrofy, ale trzeba pamiętać o zachowaniu konsekwencji. I jeszcze jedna uwaga — w kodzie HTML trzeba używać „prostych” cudzysłówów i apostrofów, czyli `"`, a nie `'`.
- W pewnych elementach niektóre atrybuty są wymagane, jak na przykład `src` oraz `alt` w elemencie `img`.

- Nazwy atrybutów dostępnych dla każdego elementu są zdefiniowane w specyfikacjach HTML. Nie można samemu wymyślić atrybutu dla elementu².

Najwyższy czas na trochę praktyki. Przed nami [ćwiczenie 4.4](#), w którym do strony Bistro „Pod Czarną Gąską” dodasz element `img` wraz z atrybutami.

Ćwiczenie 4.4.

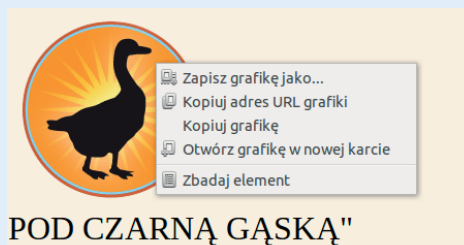
Wstawianie obrazka

1. Pierwsze, co musisz zrobić, to zdobyć kopię obrazka, który ma zostać wyświetlony na stronie. Plik ten znajduje się w materiałach do tego rozdziału, które można pobrać ze strony wydawnictwa (<ftp://ftp.helion.pl/przyklady/prsti2.zip>). Możesz też otworzyć stronę z tym przykładem, która również jest dostępna na stronie wydawnictwa (<http://helion.pl/pliki/prsti2/04/bistro>), i pobrać rysunek. W tym celu kliknij prawym przyciskiem myszy (w Macu kliknij, trzymając wciśnięty *Control*) obrazek przedstawiający gęś i z podręcznego menu (patrz [rysunek 4.13](#)) wybierz polecenie *Zapisz grafikę jako* (lub podobnie — to zależy od przeglądarki). W oknie dialogowym zapisywania przejdź do katalogu *bistro*, w którym znajduje się plik *index.html*, i zapisz w nim pobierany plik graficzny *blackgoose.png*.

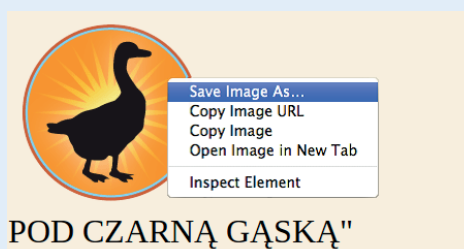
2. Następnie na początku nagłówka pierwszego stopnia wpisz kod elementu `img` wraz z atrybutami:

```
<h1>Bistro "Pod Czarną Gąską"</h1>
```

W atrybucie `src` podajemy nazwę pliku graficznego, który ma zostać umieszczony na stronie. Z kolei w atrybucie `alt` wpisujemy tekst, który zostanie wyświetlony, jeśli obrazek nie jest dostępny. Oba atrybuty są wymagane w każdym elemencie `img`.

Windows:
aby wyświetlić podręczne menu, kliknij obrazek prawym przyciskiem myszy

Mac:
aby wyświetlić podręczne menu, kliknij obrazek, trzymając wciśnięty klawisz *Control*. Nazwy i liczba dostępnych opcji może się różnić w zależności od przeglądarki

Rysunek 4.13. Zapisywanie pliku obrazka ze strony internetowej

- 2 Zgodnie ze specyfikacją HTML5 istnieje możliwość definiowania własnych atrybutów. Tworzy się je poprzez uzupełnienie własnej nazwy prefiksem `data-`, np. `data-mojatrybut`

— *przyp. tłum.*
Kup ksi k

3. Aby obrazek znalazł się nad tytułem, po elemencie `img` wstaw znacznik podziału wiersza (`<br>`).

```
<h1><br>Bistro "Pod Czarną Gąską"</h1>
```
4. Ostatni akapit podzielimy na trzy wiersze, dzięki czemu stanie się bardziej czytelny, co widać na rysunku 4.14. Wstaw znaczniki `<br>` w odpowiednich miejscach, by uzyskać ten sam rezultat.
5. Po wprowadzeniu zmian zapisz plik `index.html`, a następnie otwórz go lub odśwież w oknie przeglądarki. Strona powinna wyglądać tak jak na rysunku 4.14. Jeśli tak nie jest, sprawdź, czy plik z rysunkiem (`blackgoose.png`) znajduje się w tym samym katalogu co strona `index.html`. Jeśli tak jest, upewnij się, że w znaczniku `img` nie brakuje jakichś znaków, na przykład zamykającego cudzysłowu czy nawiasu ostrego.

Rysunek 4.14. Wygląd strony internetowej z wstawionym obrazkiem logo

Krok 5. Zmieniamy wygląd za pomocą arkusza stylów

W niektórych sytuacjach może się okazać, że domyślny wygląd nadawany stronie przez przeglądarkę jest całkowicie satysfakcjonujący. W przypadku strony internetowej Bistro „Pod Czarną Gąską” tak nie jest. Jeżeli chcemy, by robiła lepsze wrażenie na potencjalnych klientach, musimy popracować nad jej wyglądem i trochę ją upiększyć. To jest zadanie dla kaskadowych arkuszy stylów (CSS).

W [ćwiczeniu 4.5](#) za pomocą kilku prostych reguł arkuszy stylów zmienimy wygląd elementów tekstowych oraz tło strony. Nie martw się, jeśli wszystkiego nie rozumiesz — kaskadowe arkusze stylów są szczegółowo omówione w trzeciej części książki. Teraz zostanie jedynie uchylony rąbek tego, co można osiągnąć poprzez dodanie „warstw” prezentacji do struktury dokumentu utworzonej za pomocą znaczników HTML.

Ćwiczenie 4.5.

Dodawanie arkusza stylów

1. Otwórz w edytorze plik `index.html`.
2. Arkusz stylów osadzimy w dokumencie za pomocą elementu `style` (to tylko jeden z możliwych sposobów dodawania arkusza stylów; pozostałe są omówione w rozdziale 11., „Kaskadowe arkusze stylów”).

Element `style` wstaw wewnątrz elementu `head`, jak na poniższym listingu:

```
<head>
  <meta charset="utf-8">
  <title>Bistro „Pod Czarną Gąską”</title>
  <style>
```

```
</style>
```

```
</head>
```

3. Teraz wewnątrz elementu `style` wpisz poniższe reguły. Nie przejmuj się, jeśli nie wiesz, na czym to dokładnie polega (choć to całkiem intuicyjne). Reguły stylów zostaną omówione w trzeciej części książki.

```
<style>

body {
  background-color: #faf2e4;
  margin: 0 15%;
  font-family: sans-serif;
}

h1 {
  text-align: center;
  font-family: serif;
  font-weight: normal;
  text-transform: uppercase;
  border-bottom: 1px solid #57b1dc;
  margin-top: 30px;
}
```

```
h2 {
  color: #d1633c;
  font-size: 1em;
}
```

```
</style>
```

4. Czas zapisać stronę i przyjrzeć się jej w przeglądarce. Powinna wyglądać podobnie do strony z rysunku 4.15. Jeśli tak nie jest, przejrzyj kod arkusza stylów, żeby sprawdzić, czy nie pominąłeś jakiegoś średnika bądź nawiasu klamrowego.

Rysunek 4.15. Strona Bistro „Pod Czarną Gąską” po zastosowaniu reguł stylów

Strona Bistro „Pod Czarną Gąską” jest gotowa. Nie tylko udało Ci się napisać pierwszy dokument HTML oraz arkusz stylów, ale dowiedziałeś się też co nieco na temat elementów, atrybutów, elementów pustych, elementów blokowych i liniowych, podstawowej struktury dokumentu HTML oraz poprawnego stosowania znaczników.

Kiedy dobre strony nie działają dobrze

Dotychczasowe ćwiczenia przebiegły dosyć gładko, jednak przy ręcznym wpisywaniu kodu HTML łatwo jest popełnić jakiś drobny błąd. Jeden źle wpisany znak potrafi niestety popsuć działanie całej strony. Za chwilę celowo wprowadzimy błędy w dokumencie, żeby można było zobaczyć, co się wtedy stanie.

UWAGA

Pominięcie prawego ukośnika w znaczniku zamykającym (i w efekcie pominięcie samego znacznika zamykającego) dla niektórych elementów blokowych, takich jak nagłówki czy akapity, może nie mieć aż tak dramatycznego efektu. Przeglądarki interpretują rozpoczęcie nowego elementu blokowego jako jednoczesne zakończenie poprzedniego.

Co się stanie, gdy zapomni się wpisać ukośnik (/) w znaczniku zamykającym element `</em>`? Wystarczyło zapomnieć o jednym znaku, a spora część dokumentu została wyświetlona tekstem zaakcentowanym (kursywą), co widać na [rysunku 4.16](#). Stało się tak, ponieważ z powodu braku ukośnika przeglądarka nie wyłączy ustawionego formatowania, a więc jest ono stosowane aż do końca dokumentu.

A co się stanie, jeśli przypadkowo pominiemy nawias znajdujący się na końcu pierwszego znacznika `<h2>` (jak na [rysunku 4.17](#))?

Jak widać, brakuje teraz nagłówka. Dzieje się tak, ponieważ bez nawiasu zamykającego znacznik przeglądarka zakłada, że cały następujący po nim tekst — aż do następnego nawiasu zamykającego (`>`) — jest częścią znacznika `<h2>`. Przeglądarki nie wyświetlają tekstu znajdującego się wewnątrz znacznika, dlatego nagłówki znikną. Przeglądarka zignorowała nieznaną nazwę elementu i przeszła do kolejnego.

Pełnienie błędów w pierwszych dokumentach HTML i ich samodzielne korygowanie jest świetną metodą nauki. Jeśli udało Ci się bezbłędnie napisać kod strony, spróbuj się nim pobawić, by sprawdzić, jak przeglądarka reaguje na różne zmiany. Może się to bardzo przydać, kiedy w przyszłości będziesz musiał rozwiązywać problemy z niedziałającymi stronami. Najczęściej spotykane kłopoty wymieniono w ramce „Masz problem?”. Warto zwrócić uwagę, że problemy te nie są typowe wyłącznie dla początkujących. Takie drobne błędy przydarzają się nawet profesjonalistom.

Walidacja dokumentów

Jedną z metod, którą stosują profesjonalści, by wyłapać błędy w kodzie dokumentów, jest ich [walidacja](#). Co to oznacza? Walidacja polega na sprawdzeniu poprawności kodu względem specyfikacji używanej wersji języka HTML (a jest ich kilka, co jest omówione dokładniej w [rozdziale 10](#), „Co nowego w HTML5?”). Powinneś zawsze poddawać swoje witryny walidacji, ponieważ zachowanie zgodności ze standardami zapewnia większą kompatybilność z różnymi przeglądarkami, przyspiesza ich działanie oraz zwiększa dostępność.

```
<h2>Usługi cateringowe</h2>
<p>Kiedy Ty będziesz się świetnie bawić, <em>my będziemy dla Ciebie gotować</em>. Catering "Pod Czarną Gąską" sprostą wszystkim wyzwaniom: czy będą to przekąski, spotkania klubowe, czy wystawne bankiety.</p>
```


Rysunek 4.16. Kiedy zostanie pominięty ukośnik, przeglądarka nie wie, gdzie kończy się element, co ilustruje powyższy przykład

```
<h2Restauracja</h2>
<p>Bistro "Pod Czarną Gąską" oferuje wybór popularnych dań obiadowych, którymi możesz się delektować w przyjaznej atmosferze. Menu jest często zmieniane, by zawsze serwować dania ze świeżych produktów.</p>
```


Rysunek 4.17. Brakujący nawias końcowy sprawia, że cała następująca po nim treść staje się częścią znacznika i tym samym nie zostaje wyświetlona

3. Poniżej znajduje się kilka przykładowych nazw plików. Dla każdej z nich określ, czy jest to prawidłowa nazwa dokumentu webowego, zaznaczając odpowiedź „tak” lub „nie”. Jeśli uznasz, że jakaś nazwa nie jest poprawna, napisz, dlaczego tak uważasz.
a. <i>Sunflower.html</i>	tak	nie
b. <i>index.doc</i>	tak	nie
c. <i>cooking home page.html</i>	tak	nie
d. <i>Song_Lyrics.html</i>	tak	nie
e. <i>games/rubix.html</i>	tak	nie
f. <i>%whatever.html</i>	tak	nie
4. Wszystkie poniższe przykłady znaczników są niepoprawne. Opisz błędy popełnione w każdym z nich i podaj poprawne wersje znaczników.
- a. `<img "birthday.jpg">`
- a. `<i>Gratulacje!<i>`
- a. `<a href="file.html">tekst odsyłacza</a href="file.html">`
- a. `<p>To jest nowy akapit<\p>`
5. W jaki sposób można oznaczyć komentarz w dokumencie HTML, by nie był on wyświetlany w oknie przeglądarki?
- tutaj zaczyna się lista produktów

Przegląd elementów HTML tworzących strukturę dokumentu

W tym rozdziale zostały opisane elementy ustanawiające strukturę dokumentu. Pozostałe elementy wprowadzone w ćwiczeniach zostaną omówione bardziej szczegółowo w kolejnych rozdziałach.

Element	Opis
<code>body</code>	Określa ciało dokumentu, które przechowuje treść
<code>head</code>	Określa nagłówek zawierający informacje o dokumencie
<code>html</code>	Główny element dokumentu zawierający wszystkie inne elementy
<code>meta</code>	Dostarcza informacje o dokumencie
<code>title</code>	Nadaje stronie tytuł

Skorowidz

A

- absolute positioning, *Patrz:*
  - pozycjonowanie bezwzględne
- ActionScript, 11
- adaptive layout, *Patrz:* strona układ adaptacyjny
- adjacent sibling selector, *Patrz:* selektor przylegającego rodzeństwa
- Adobe Dreamweaver, *Patrz:*
  - Dreamweaver
- Adobe Fireworks, *Patrz:* Fireworks
- Adobe Flash, *Patrz:* Flash
- Adobe Illustrator, *Patrz:* Illustrator
- Adobe Photoshop, *Patrz:* Photoshop
- Adobe Photoshop Elements, *Patrz:*
  - Photoshop Elements
- adres
  - IP, 22
    - IPv4, *Patrz:* IPv4
    - IPv6, *Patrz:* IPv6
  - plików obrazów, 115
  - URL, 24, 105, 106, 125, 149, 156, 284, 302, 478
    - bezwzględny, 106
    - długi, 107
    - względny, 106, 110, 111, 112, 125
- agent użytkownika
  - arkusze stylów, 60
  - identyfikator, 453
- Ajax, 497
- akapit, *Patrz:* element p
- akronim, 89
- Allsopp John, 297
- Alman Ben, 477
- animacja, 11, 399, 400, 402, 404, 416, 514, 515
  - automatyczna, 399
  - jawna, *Patrz:* animacja klatkowa
  - klatkowa, 420
  - niejawna, 420
  - właściwość, 422
- antialiasing, 531
- Apache, 22
- API, *Patrz:* interfejs API
- architekt informacji, 10
- arkusz stylów
  - agenta użytkownika, 60
  - kaskadowy, *Patrz:* CSS
- artykuł, 79, 80, *Patrz też:* element article
- ASP.NET, 9, 13, 150
- Asynchronous JavaScript and XML, *Patrz:* Ajax
- atrybut
  - 62, 184, 187
  - accesskey, 187
  - action, 149, 176
  - align, 344
  - alt, 42, 62, 124, 125, 132, 158
  - aria, 187
  - autoplay, 196, 198
  - boolowski, 62
  - cellpadding, 142
  - cellspacing, 142
  - checked, 62, 161
  - class, 95, 96, 97, 98, 187, 225, 246
  - colspan, 139, 140, 146
  - contenteditable, 187, 191
  - contextmenu, 187
  - controls, 195
  - data, 188
  - dir, 188
  - disabled, 155, 176
  - draggable, 188, 191
  - dropzone, 191
  - enctype, 176
  - for, 171
  - globalny, 187
  - hard, 155
  - headers, 137, 144, 146
  - height, 128
  - hidden, 188
  - href, 105, 106, 301
  - id, 95, 96, 97, 98, 116, 188, 225, 245
  - label, 164, 176
  - lang, 188
  - list, 157
  - loop, 196, 198
  - maxlength, 154, 156
  - mediagroup, 196
  - method, 150, 176
  - multiple, 164
  - muted, 196
  - name, 151, 152, 154, 156, 161, 176
  - placeholder, 154, 155
  - poster, 195
  - preload, 196
  - readonly, 155
  - rel, 301

atrybut

role, 187, 188
 rowspan, 139, 141, 146
 scope, 137, 144, 146
 selected, 164
 size, 156
 soft, 155
 spellcheck, 188
 src, 61, 62, 115, 124, 125, 132, 195, 463
 start, 75
 step, 169
 style, 188
 summary, 143
 tabindex, 188
 target, 119
 title, 131, 155, 188
 type, 153, 154, 155, 156, 158, 161, 162, 165, 166, 167, 168, 169, 176, 197, 213, 301, 463
 usemap, 131
 value, 154, 156, 176
 width, 128, 132
 wrap, 155
 Audacity, 194
 audio, 193
 authoring, 8
 backend, 9
 bank fotografii, 508, 509
 BBEdit, 17, 19
 Berners-Lee Tim, 11, 21, 90, 182, 183
 biblioteka
   Dojo, 498
   JavaScript, 497, 498
   jQuery, 498, 499
     pobieranie pliku, 499
     tworzenie skryptów, 500
   jQuery Mobile, 498
   jQuery UI, 498
   LESS, *Patrz:* LESS
   Modernizr, 80, 495
   MooTools, 498
   Proietti Valerio, 498
   Prototype, 498
   Ruby on Rails, 150, 498

SASS CSS, *Patrz:* SASS

YUI, 498

B

block element, *Patrz:* element blokowy
 blog, 4
 Blogger, 4
 blok zawierający, *Patrz:* pozycjonowanie
   blok zawierający
 Bluefish, 50
 border, *Patrz:* obramowanie
 Bowman Doug, 397
 box model, *Patrz:* model pojemnika
 braille, *Patrz:* media
 breakpoint, *Patrz:* punkt graniczny

C

cache, *Patrz:* pamięć podręczna
 Cagle Kurt, 538
 Cailliau Robert, 22
 Calzadilla Anthony, 420
 Camen Kroc, 196
 Cascading Style Sheet, *Patrz:* CSS
 Catlin Hampton, 433
 Cederholm Dan, 395, 410
 checkbox, *Patrz:* przycisk pola wyboru
 child, *Patrz:* dziecko
 child selector, *Patrz:* selektor dziecka
 Chisholm Wendy, 43
 cień, 254, 263, 335
   wewnętrzny, 336
 Clark Keith, 495
 Clarke Andy, 247
 client-side, 23
 client-side scripting language, *Patrz:*
   język skryptowy działający po stronie
   klienta
 clipart, *Patrz:* klipart
 Coda, 17, 19
 collection, *Patrz:* kolekcja
 ColorZilla, 300
 comparison operator, *Patrz:* operator
   porównania

Composer, 16

content area, *Patrz:* element zawartość
 Content Strategist, *Patrz:* strateg
   zawartości
 contextual selector, *Patrz:* selektor
   kontekstowy
 Corel PaintShop Pro, 17, 19, 508
 Coyier Chris, 134, 295, 299
 CSS, 8, 11, 12, 29, 38, 64, 86, 123, 124, 172, 175, 205, 207, 213, 217, 305, 373
   !important, 217, 218
   historia, 221
   komentarz, 213, 300
   konflikt, 217
   modularny, 302
   narzędzia, 222
   osadzony, 213, 218, 300
   przełączarki, 217
   przejście, *Patrz:* przejście
   regiony, *Patrz:* regiony CSS
   reguła, 210, 211
     @font-face, 227
     @import, 300, 302
     @keyframes, 421
     kolejność, 219
   transformacja, *Patrz:* transformacja
   układ, 381
   wewnętrzny, 214, 300
   wykluczenia, *Patrz:* wykluczenia CSS
   zalety, 207
   zapytania, 445
   zerowanie, 427
   zewewnętrzny, 213, 218, 300, 302
 CSS Exclusions, *Patrz:* wykluczenia
   CSS
 CSS Regions, *Patrz:* regiony CSS
 CSS Reset, *Patrz:* CSS zerowanie
 Cygwin, 18, 19
 cytat
   długi, 76, 77, *Patrz też:* element
   blockquote
   krótki, 77, 89, *Patrz też:* element q
   czcionka, *Patrz:* krój pisma
 czynnik ekranu, 12, 23, 58, 70, 86, 87, 77, 126, 127, 134, 138, 171

- D**
- dane typ, 466
    - ciąg znaków, 467
    - liczbowy, 466
    - logiczny, 467
    - null, 466
    - tablica, *Patrz:* tablica
    - undefined, 466, 476
  - degradacja z wdziękiem, 37
  - deklaracja, 210, 211
    - DOCTYPE, 56, 67, 184, 185
    - wartość, 210, 212
      - inherit, 239
    - właściwość, *Patrz:* właściwość
  - descendant, *Patrz:* potomek
  - descendant selector, *Patrz:* selektor
    - potomny
  - Deweloper, 8
  - DHTML, 13
  - display role, *Patrz:* rola wyświetlania
  - dithering, 520, 543, 545
  - DNS, 22
  - Document Object Model, *Patrz:* DOM
  - Document Type Definition, *Patrz:* DTD
  - dokument
    - definicja typu, *Patrz:* DOCTYPE
    - drzewo, *Patrz:* drzewo
    - konspekt, 70, 81
    - oznaczenie, 26
    - struktura, 29, 55, 209, 215
    - układ normalny, 341
    - walidacja, 66
    - zewnątrzny HTML, 130
    - źródłowy, 26
  - DOM, 11, 13, 58, 461, 485
    - trawersowanie, 486
  - Domain Name System, *Patrz:* DNS
  - domena, 22, 24
  - dopełnienie, 142, 292, 305, 306, 312
  - dostępność, 41, 42
    - formularza, 153, 158, 161, 171
    - tabeli, 142
  - Dreamweaver, 4, 16, 115, 222, 273
  - drzewo, 486
    - węzeł, 486, 489
      - dodawanie, 490
      - lista, 487
      - metoda dostępu, 487
      - usuwanie, 490
  - DTD, 185
  - Dunham Ethan, 228
  - dynamic pseudo-class, 276
  - dziecko, 215
  - dziedziczenie, 214, 216, 239, 274
- E**
- ECMAScript, 13, 460
  - edytor
    - HTML, 16, 50
    - WYSIWYG, 16
  - efekt halo, 531
  - Eich Brendan, 460
  - ekstranet, 23
  - elastic layout, *Patrz:* strona układ
    - elastyczny
  - element, 184, 187
    - a, 85, 105, 119, 276, 400
    - abbr, 85, 86, 89, 104
    - acronym, 86, 89, 189
    - address, 84, 104
    - applet, 86, 189
    - article, 79, 80, 81, 82, 104, 187, 494
    - aside, 79, 80, 81, 104, 187
    - atrybut, *Patrz:* atrybut
    - audio, 187, 190, 191
    - autofocus, 176
    - b, 85, 87, 88, 104, 172
    - base, 97
    - basefont, 86, 97, 189
    - bdi, 85, 93, 104, 187
    - bdo, 85, 93, 104
    - big, 86, 189
    - blockquote, 60, 76, 104
    - blokowy, 59, 70, 76, 274, 306, 307
      - plywający, 346
    - body, 56, 68, 76, 215, 463
    - br, 61, 85, 92, 104
    - button, 158, 176
    - canvas, 11, 187, 191, 198, 199, 200, 411
    - caption, 137, 143, 146
    - center, 86, 189
    - cień, *Patrz:* cień
    - cite, 85, 89, 104
    - code, 85, 90, 104
    - col, 136, 137, 146
    - colgroup, 136, 137, 146
    - command, 187
    - data, 85, 92, 104
    - datalist, 157, 170, 176, 187
    - dd, 75, 76, 104
    - del, 85, 92, 104
    - details, 76, 187
    - dfn, 85, 90, 104
    - dir, 86, 189
    - div, 79, 80, 94, 99, 104, 124, 149
    - dl, 75, 76, 104, 134
    - dopełnienie, *Patrz:* dopełnienie
    - dt, 75, 76, 104
    - dzielący na sekcje, 81
    - em, 60, 66, 85, 86, 104, 215
    - embed, 187, 196
    - fieldset, 76, 161, 171, 172, 173, 176, 435
    - figcaption, 76, 78, 104, 127, 143, 187
    - figure, 76, 78, 104, 127, 143, 187
    - font, 86, 189
    - footer, 79, 80, 83, 104, 187
    - form, 149, 150, 166, 176
    - frame, 189
    - frameset, 189
    - główny, *Patrz:* element html
    - grupujący treść, 76
    - h1, *Patrz:* nagłówek
    - head, 56, 68, 97, 215, 463
    - header, 79, 80, 83, 104, 187
    - hgroup, 73, 80, 104, 187
    - hr, 61, 72, 76, 104
    - html, 56, 68, 97
    - i, 85, 87, 88, 104
    - iframe, 130, 132
    - img, 61, 115, 123, 124, 125, 127, 132, 215, 284, 411

element

input, 153, 154, 155, 158, 161, 165, 166, 176, 187
 ins, 85, 92, 104
 isindex, 86, 189
 isindex, 189
 kbd, 85, 90, 104
 keygen, 170, 176, 187
 kolejność układania na stosie, 367
 krawędź wewnętrzna, 305, 306
 krawędź zewnętrzna, 305, 306
 label, 153, 161, 164, 171, 173, 176
 legend, 171, 172, 176, 435
 li, 73, 74, 104, 107, 124, 244, 245, 259, 276
 liniowy, 59, 60, 70, 77, 84, 85, 94, 124, 125, 274, 306, 307
 margines, 330
 wpływający, 344, 345
 link, 300, 301
 margines, 305, 306, 328, 343
 domyślny, 328
 składanie, 330, 345
 ujemny, 331, 388
 mark, 85, 90, 104, 187
 menu, 86, 187
 meta, 56, 61, 68, 97, 445
 meta charset, 56
 meter, 170, 176, 187
 nagłówka, *Patrz:* nagłówek
 narożniki eliptyczne, 322, 323
 zaokrąglone, 320, 323
 nav, 79, 80, 81, 82, 104, 187, 494
 niezastępowany, 125
 noframes, 189
 object, 196
 ol, *Patrz:* lista uporządkowana
 optgroup, 164, 176
 option, 155, 157, 176
 output, 170, 176, 187
 p, 59, 70, 76, 104
 param, 97, 196
 wpływający, 330, 341, 342, 344, 346, 349, 351, 354, 381
 zrzućcie, 354

podział na kolumny, 381
 pojemnik, 305, 306
 typ, 334
 porzucony HTML 4.01, 184, 189
 pozycjonowany bezwzględnie, 330, 347, 356, 359, 381, 392
 pre, 76, 104
 progress, 170, 176, 187
 przepełnienie zawartości, 311
 przestarzały, 86
 pusty, 61, 72, 301
 q, 77, 85, 89, 104
 rp, 85, 93, 104, 187
 rt, 85, 93, 104, 187
 ruby, 85, 93, 104, 187
 s, 85, 87, 88, 104
 samp, 85, 90, 104
 script, 97, 462, 499
 section, 79, 80, 81, 104, 187, 494
 select, 163, 176
 semantyczny wewnętrzny, 84,
Patrz też: element liniowy
 small, 85, 87, 88, 104
 source, 187, 196, 197
 span, 85, 94, 95, 96, 99, 104, 172
 strike, 86, 189
 strong, 85, 86, 104
 style, 65, 97, 213, 272
 sub, 85, 90, 104
 summary, 187
 sup, 85, 90, 104
 table, 135, 136
 tbody, 137, 146
 td, 76, 135, 136, 138, 140, 142, 146
 textarea, 154, 155, 176, 434
 tfoot, 137, 146
 th, 135, 136, 137, 138, 140, 142, 146
 thead, 137, 146
 time, 85, 91, 104, 187
 title, 56, 58, 68, 97
 tr, 135, 146
 track, 187
 transformacja, *Patrz:* transformacja
 tt, 86, 189
 u, 85, 87, 88, 104

ul, *Patrz:* lista nieuporządkowana
 var, 85, 104
 video, 187, 190, 191, 195, 196, 198
 wbr, 85, 93, 104, 187
 wewnętrzny, *Patrz:* element liniowy
 wymiary, 306, 307, 309, 310
 wyświetlający czas, 42
 zastępowany, 125
 margines, 331
 zawartość, 305, 306
 element box, *Patrz:* element pojemnik,
 model pojemnika
 element type selector, *Patrz:* selektor
 typu elementu
 em, 234, 235, 313, 328, 356, 379
 encja, 99
 end tag, *Patrz:* znacznik zamykający
 escape character, *Patrz:* znak ucieczki
 event, *Patrz:* zdarzenie
 event binding, *Patrz:* zdarzenie wiązanie
 explicit animation, *Patrz:* animacja
 klatkowa
 eXtensible Markup Language, *Patrz:*
 XML

F

falsywe kolumny, 395, 396, 397
 faux columns, *Patrz:* fałszywe kolumny
 Ferraiuolo Eric, 272
 Firefox, 194
 firewall, 23
 Fireworks, 8, 17, 508, 514, 521, 534, 550, 553
 kompresja, 549
 fixed layout, *Patrz:* strona układ sztywne
 fixed positioning, *Patrz:* pozycjonowanie
 sztywne
 Flanagan David, 463
 Flash, 10, 11, 181, 191, 198
 FlashCanvas, 199
 Flexbox, 381, 395
 Flickr, 509
 float drop, 354
 folder, 108

- foreground, *Patrz:* pierwszy plan
- format
- audio, 193
  - BMP, 123, 510
  - Embedded Open Type, 228
  - EOT, 228
  - EPS, 123, 510
  - GIF, 123, 510, 511, 513, 514, 515, 520, 526, 528, 548
    - optymalizacja, 542, 543, 544, 545, 546, 547
  - html, 53
  - JPEG, 123, 510, 511, 515, 520, 548
    - optymalizacja, 542, 547, 550
    - progresywny, 516
  - JPG, *Patrz:* format JPEG
  - OpenType, 228
  - OTF, 228
  - PNG, 123, 510, 511, 517, 518, 519, 520, 526, 528, 531, 548
    - optymalizacja, 552
  - strumieniowy, 11
  - SVG, 510, 532, 534, 535, 536
    - animacja, 537
    - XML, 534
  - TIFF, 123, 510
  - TrueType, 228
  - TTF, 228
  - Web Open Font Format, 228
  - webowy, 123
  - wideo, 192
  - WOFF, 228
- formularz, 13, 76, 147, 171, 434, 436
- aplikacja, *Patrz:* formularz skrypt
  - dostępność, *Patrz:* dostępność formularza
  - kontrolka, 147, 151, 152, 153
    - grupa, 172
    - identyfikator, 171
    - ukryta, 166
  - menu rozwijane, *Patrz:* menu rozwijane
  - pole tekstowe, *Patrz:* pole tekstowe
  - przycisk, *Patrz:* przycisk
  - skrypt, 147, 149
  - styl, 175, 434
  - układ, 173
  - zmienna, 151, 152
- Friedman Vitaly, 247
- frontend, 9
- Frost Brad, 34, 369, 451, 454
- FTP, 18, 19, 21
- funkcja, 473, 474
  - addEventListener, 479, 480
  - alert, 464, 473, 478
  - argument, 473, 475
  - confirm, 464, 478
  - obsługi zdarzeń, 478
  - prompt, 464
  - window
    - close, 478
    - focus, 478
  - własna, 474
  - zwracanie wartości, 475
- ## G
- gamma, 518
- Gardner Lyza, 40, 453, 454
- Garrett James, 497
- general sibling selector, *Patrz:* selektor dowolnego rodzeństwa
- generated content, *Patrz:* zawartość generowana
- generic font family, *Patrz:* krój pisma rodzinna gatunkowa
- geolokacja, 191
- Getty Images, 509
- GIF, *Patrz:* GIF
- GIMP, 17, 19, 508
- global scope, *Patrz:* zmienna zakres globalny
- gniazdo, 191
- Google, 37
- graceful degradation, *Patrz:* degradacja z wdziękiem
- gradient, 37, 272, 295
- generator, 299, 300
- liniowy, 296
- projektowanie, 299
- promienisty, 296, 297
- przeglądarki, 298
- grafika, 123, 132
  - bitmapowa, 522
  - clipart, *Patrz:* klipart
  - dostępność, 127
  - elastyczna, 447
  - format pliku, *Patrz:* format optymalizacja, 541, 542, 543, 546, 547, 551, 552, 553, 554
  - rastrowa, *Patrz:* grafika bitmapowa
  - skalowanie, 128
  - w tle, 123, 124, 284, 286, 288, 292, 294
    - paralaksa ruchu, *Patrz:* paralaksa ruchu
  - webowa, 507
  - wektorowa, 11, 522, 533
  - wymiary, 128, 132
  - zewnętrzna, 123
  - źródła, 508
- Graphic Interchange Format, *Patrz:* format GIF
- grid, *Patrz:* siatka
- Griffiths Patrick, 378
- Grigsby Jason, 40, 453
- Gustafson Aaron, 38, 158, 396, 430
- ## H
- Handbrake, 194
- handheld, *Patrz:* media
- Hawryluk Zoltan, 256, 336
- Hay Stephen, 35, 381
- Hayes Paul, 418
- heksadecymalny, Hickson Ian, 184
- hiperłącze, 21, 22, 26, 105
  - do fragmentu w innym dokumencie, 118
  - do katalogu wyżej w hierarchii, 112
  - do określonego miejsca na stronie, 116
  - do podkatalogu, 110
  - do strony internetowych, 107
  - pocztowe, 119

hiperłącze

- telefoniczne, 120
- w nowym oknie przeglądarki, 118
- w ramach jednego katalogu, 109
- zewnątrzne, 107
- HSL, 269
- HSLa, 271
- HTML, 8, 12, 26, 49, 50, 55, 119, 485
  - historia, 182
  - znacznik, *Patrz:* znacznik
- HTML5, 11, 12, 56, 80, 179, 180, 181, 185, 187
- HTML5 Shiv, 494
- HTTP, 11, 21, 24
- hybrid layout, *Patrz:* strona układ
  - hybrydowy
- hypertext links, *Patrz:* hipertekst
- HyperText Markup Language, *Patrz:* HTML

I

- ID selector, *Patrz:* selektor
  - identyfikatora
- identyfikator, 95
  - agenta użytkownika, 453
- IIFE, 477
- IIS, 22
- Illustrator, 17, 19, 508
- ilustracja, 76, 78, *Patrz też:* element
  - figure, element figcaption
  - źródła, 508
- image replacement technique, *Patrz:*
  - tekst zastępowanie obrazkiem
- implicit animation, *Patrz:* animacja
  - niejawna
- Independently Invoked Functional Expression, *Patrz:* IIFE
- informacje kontaktowe do autora
  - dokumentu, 84
- Information Architect, *Patrz:* architekt
  - informacji
- Inkscape, 536
- inline element, *Patrz:* element liniowy
- inline style, *Patrz:* CSS wewnętrzny

- inner edge, *Patrz:* element krawędź
  - wewnętrzna
- instrukcja, 464
  - if, 469
  - if/else, 469, 470
  - pętli, *Patrz:* pętla
  - warunkow, 469
- Interaction Design, *Patrz:* projektowanie
  - interakcji
- interaktywność, 11, 13, 461
- interfejs, 461
  - API, 184, 185, 189, 191, 485
  - Canvas API, 200
  - osi czasu, 421
  - użytkownika, 5, 6, 10, 498
  - widżet, 13
  - WYSIWYG, 16
- interlace, *Patrz:* przeplot
- interlinia, 235
- Internet Explorer 8, 80
- intranet, 23
- IPv4, 22
- IPv6, 22
- Irish Paul, 310, 494
- IStockphoto, 509
- IxD, *Patrz:* projektowanie interakcji

J

- Java, 13, 460
- JavaScript, 9, 11, 29, 37, 119, 459, 460
  - biblioteka, *Patrz:* biblioteka
  - manifest, 470
- JavaScript Object Notation, *Patrz:* JSON
- JavaServer Pages, 150
- jednostka miary, 234
  - bezwzględna, 234
  - względna, 234
- Jehl Scott, 38, 312, 496, 497
- Jensen Scott, 35
- język
  - dynamiczny, 459, 460
  - o słabym typowaniu, 459, 460
  - skryptowy, 13
  - działający po stronie klienta, 459

- XML, *Patrz:* XML
- znaczników, *Patrz:* HTML
- Johansson Roger, 81
- JSON, 497

K

- kanal
  - alpha, 271, 518, 526
  - RSS, *Patrz:* RSS
- katalog, 25, 108
  - główny, 114
- Kellum Scott, 429, 523
- keyframe, klatka kluczowa
- klasa, 95, 98, 187, 244, 246, 400, 432, 500, 583
- klatka kluczowa, 420, 421
- Kleinfeld Sanders, 200
- klient, 23
- klip wideo, 78, 195
- klipart, 509
- klucz, 170
- Koblentz Thierry, 447
- kodek, 192
- kolekcja, 487
- kolor
  - HSL, *Patrz:* HSL
  - indeksowany, 511, 513, 517
  - nazwa, 243, 266, 267
  - obramowania, *Patrz:* obramowanie
    - kolor
  - paleta, 273, 512, 513
  - pierwszego planu, 243, 272
  - RGB, *Patrz:* RGB
  - tekstu, *Patrz:* tekst kolor
  - tła, 243, 272, 273, 274
  - webowy, 273
  - wybieranie, 169
- kombinator, *Patrz:* selektor potomny
- komentarz, 54, 60, 213, 464
  - CSS, *Patrz:* CSS komentarz
  - jednowierszowy, 465
  - warunkowy, 271, 272, 310
  - wielowierszowy, 465
- kompilator, 460

kompresja, 511, 513
   bezstratna, 513, 517, 546
   JPEG, 515, 547
   stratna, 515
 kontekst pozycjonowania, *Patrz:*
   pozycjonowanie blok zawierający
 koszyk na zakupy, 13, 14
 kotwica, 105
 krój pisma
   bezszerzeryfowy, 71, 229, 230, 231
   dekoracyjny, 230
   format
     Embedded Open Type, 228
     konwersja, 228
     OpenType, 228
     TrueType, 228
     Web Open Font Format, 228
 kapitaliki, 241
 o stałej szerokości znaków, 77, 90, 230, 231
 osadzanie, 229
 pisanka, 230
 pochylenie, 239
 rodzina, 226
 rodzina gatunkowa, 229
 stos, 226, 231
 styl, 239
 szeryfowy, 71, 229, 230, 231
 udostępnianie, 228
 waga, 239
 wariant, 240
 wielkość, 233, 234, 238
 słowo kluczowe, 235

L

Lawson Bruce, 182
 Lennartz Sven, 431
 LESS, 303, 433
 licencja
   Creative Commons, 509
   rights-managed, *Patrz:* licencja
     wyłączna
   royalty-free, 509
   wyłączna, 508

linia pozioma, 72
 liquid layout, *Patrz:* strona układ płynny
 lista
   definicji, 73, 75
   katalogowa, 86
   nienumerowana, *Patrz:* lista
     nieuporządkowana
   nieuporządkowana, 73, 74, 82, 86, 93, 104, 259, 350, 351
   numerowana, *Patrz:* lista
     uporządkowana
   uporządkowana, 73, 74, 104, 149
 local scope, *Patrz:* zmienna zakres
   lokalny
 loop, *Patrz:* pętla
 Lovitt Michael, 527

Ł

łącze hipertekstowe, *Patrz:* hiperłącze

M

MacDonald Matthew, 182
 mailto, 119
 Marcotte Ethan, 40, 376, 444
 margin, *Patrz:* element margines
 Marquis Mat, 454, 459, 485
 maszyna wirtualna, 15
 mathematical operator, *Patrz:* operator
   matematyczny
 May Matt, 43
 media, 448
   zapytanie, 448, 449
 menu, 86
   grupa opcji, 164
   kontekstowe, 86
   pasek, 42
   poziome, 349
   przewijane, 163
   rozwijane, 13, 147, 151, 152, 163, 278
 menubar, *Patrz:* menu pasek
 metadane, 97
 metajęzyk, 183
 metoda
   appendChild, 491
   createElement, 490
   createTextNode, 491
   GET, 150, 151
   getAttribute, 489
   getElementById, 488
   getElementsByClassName, 488
   getElementsTagName, 487
   innerHTML, 490
   insertBefore, 492
   POST, 150, 151
   querySelectorAll, 488
   ready, 500
   removeChild, 492
   replaceChild, 492
   setAttribute, 489
   style, 490
 Meyer Eric, 247, 299, 427
 Microsoft Expression Web, 16, 19, 115, 222
 Microsoft Internet Information Services,
   Patrz: IIS
 miejsce docelowe, 116
 mieszanka, 433
 mikroformat, 96, 97
 Miro Video Converter, 194
 mixin, *Patrz:* mieszanka
 Mobitest, 44
 model
   border-box, 309
   content-box, 292, 307, 311
   pojemnika, 220, 305
   IE, 310, 311
 Modernizr, *Patrz:* biblioteka Modernizr
 modular style sheet, *Patrz:* CSS
   modularny
 Moll Cameron, 377
 MP3/WMA/Ogg Converter, 194
 MSDN, 381
 multimedia, 10

N

nagłówek, 59, 70, 76, 79, 83, 386, *Patrz też*: element header
 grupa, 72
 łączenie z treścią tabeli, 137
 tabeli, 138
 zapytanie o media, 449

nawigacja, 79, *Patrz też*: element nav

NCSA Mosaic, 22

niepełnosprawność, *Patrz*: użytkownik niepełnosprawny

node, *Patrz*: drzewo węzeł

node list, *Patrz*: drzewo węzeł lista

non-replaced, *Patrz*: element niezastępowany

Norman Donald, 5

notacja funkcjonalna, 284

Notatnik, 50, 51

Notepad, 50

O

O Connor Joshue, 43

obiekt

- document, 487
- window, 478, 479
- XMLHttpRequest, 497

obramowanie, 72, 202, 272, 289, 305, 306, 316

- kolor, 202, 243, 272, 273, 319
- styl, 316
- szerokość, 318

obrazek, *Patrz*: grafika, ilustracja

obrys, *Patrz*: obramowanie

odsyłacz, *Patrz*: hiperłącze

offset, *Patrz*: pozycjonowanie przesunięcie

okno w oknie, 130

operator

- matematyczny, 469
- porównania, 468, 469

outer edge, *Patrz*: element krawędź zewnętrzną

P

padding, *Patrz*: dopełnienie

paleta kolorów webowych, *Patrz*: kolor webowy

pamięć podręczna, 126, 191

paralaksa ruchu, 295

parent, *Patrz*: rodzic

Parker Todd, 38

parsowanie, 28

pasek

- menu, 42
- nawigacyjny poziomy, 334, 353
- postępu, 42
- przewijania, 119, 130, 155, 295, 312

persona, *Patrz*: Peter Beverloo, 299

pętla, 471

- for, 471

Photoshop, 7, 17, 273, 507, 514, 525, 553

- kompresja, 549
- Próbnik kolorów, 268, 521

Photoshop Elements, 17, 19

PHP, 9, 13, 150, 459

pica, 234

pierwszy plan, 272

piksel, 234, 236, 313, 328, 363, 522, 523

- referencyjny, 523

plik

- dźwiękowy, 198
- graficzny, 28
- graficzny, 53
- indeksu, 25
- rozszerzenie, 53
- wideo, 194

plywanie, *Patrz*: element pływający

PNG, *Patrz*: format PNG

PNGcrush, 519

podkładka, 462

pojemnik elementu, *Patrz*: element pojemnik, model pojemnika

pole

- daty i czasu, 152, 167
- tekstowe, 147, 151, 152, 434
- adresu e-mailowego, 156
- hasło, 155
- jednowierszowe, 154, 155
- okalizacji, 156
- numeru telefonu, 156
- wielowierszowe, 154
- wyspecjalizowane, 152, 155
- wyszukiwania, 156

wartości liczbowych, 152, 168

wyboru, 152, 435

- koloru, 152, 169
- wartości liczbowej z danego zakresu, 42
- wyszukiwania, 86

polyfill, *Patrz*: wypełniacz

positioning context, *Patrz*: pozycjonowanie blok zawierający

potomek, 215

Powers Shelley, 538

powiązanie

- jawne, 171
- niejawne, 171

pozycjonowanie, 341, 356, *Patrz też*: element pozycjonowany

- bezwzględne, 356, 359, 381, 392
- blok zawierający, 360, 361, 364
- przesunięcie, 357, 363
- statyczne, 356
- szttywne, 357, 368
- względne, 356, 358

prawo autorskie, 88, 102, 507, 508

prezentacja, 12, 29

print, *Patrz*: media

program

- do projektowania stron internetowych, 7, 17, 18, 19
- do transferu plików, *Patrz*: FTP

progressbar, *Patrz*: pasek postępu

progressive enhancement, *Patrz*: stopniowe ulepszanie

projection, *Patrz*: media

projektant informacji, *Patrz*: architekt informacji

projektowanie, 5

- doznań użytkownika, 5, 10
- graficzne, 7

interakcji, 5
 skoncentrowane na potrzebach
 użytkowników, 6
 wizualne, *Patrz:* projektowanie
 graficzne
 protokół
 HTTP, 11, 21, 24
 HTTPS, 24
 przedrostek producenta przeglądarki,
 298, 299
 przeglądarka, 18, 19, 23, 126, 127, 128,
 478
 błędy, 342
 Chrome, 44
 desktopowa, *Patrz:* przeglądarka
 graficzna
 graficzna, 22, 23
 informacje ignorowane, 54, 77
 mobilna, 18, 19, 23
 nowe okno, 118, 119
 obsługa formatu
 audio, 194
 video, 193
 producent, 298, 299
 Safari, 156, 157
 w JavaScript, 478
 wojna, 182, 493
 przejście, 399, 400, 406, 407
 przeplot, 514, 518
 przezroczystość, 271, 275, 286, 514, 518,
 526, 528
 binarna, 526, 527
 kanału alfa, 526, 527, 531
 w IE, 271, 275, 276, 518, 527
 przodek, 215
 pozycjonowany, 360
 przycisk, 147, 151, 152, 434
 obrazkowy, 158
 opcji, 161, 435
 pola wyboru pliku, 161, 165
 reset, 158
 submit, 158, 434
 uniwersalny, 158
 pseudoclass selector, *Patrz:* selektor
 pseudoklasy

pseudoelement, 279
 :after, 280
 :before, 280
 :first-letter, 280
 :first-line, 280
 pseudoklasa, 276, 279, 584, *Patrz też:*
 selektor
 akcji użytkownika, 277
 dynamiczna, *Patrz:* pseudoklasa
 dynamiczna
 odnośnika, 276
 PSPad, 50
 punkt
 graniczny, 452
 typograficzny, 234
 PuTTY, 18, 19
 Python, 9, 13, 150

Q

Quartarolo Tony, 431

R

radio button, *Patrz:* przycisk opcji
 ramka pływająca, 130
 reference pixel, *Patrz:* piksel referencyjny
 regiony CSS, 381
 reklama interaktywna, 131
 relative positioning, *Patrz:*
 pozycjonowanie względne
 replaced element, *Patrz:* element
 zastępowany
 Resig John, 498
 Respond.js, 496
 Responsive Web Design, 38, 39, 40, 310,
 374, 376, 444, 448
 Retina, 430, 449, 453, 517, 522, 523, 524,
 550
 RGB, 169, 243, 265, 268, 515, 517, 520
 wartości szesnastkowe, 266, 267, 269,
 270
 RGBa, 271, 275
 Rieger Stephanie, 40
 Robinson Alex, 388

Robinson Mike, 81
 rodzeństwo, 215
 rodzic, 215, 239
 rola wyświetlania, 333
 root directory, *Patrz:* katalog główny
 rozdzielczość, 522
 roztrząsanie, *Patrz:* dithering
 RSS, 14
 Ruby, 9, 13, 459
 Ruby on Rails, *Patrz:* biblioteka Ruby
 on Rails
 rysunek, 78

S

SASS, 303, 433
 Scalable Vector Graphics, *Patrz:* format
 SVG
 scope, *Patrz:* zmienna zakres
 screen, *Patrz:* media
 screen reader, *Patrz:* czytnik ekranu
 SCSS, 433
 SeaMonkey, 16, 19
 sekcja, 76, 79, 80, 104, *Patrz też:* element
 section
 Selectivizr, 279, 495
 selektor, 210, 211, 216, 276, 486, *Patrz
 też:* pseudoelement, pseudoklasa
 :active, 277, 400
 :checked, 279
 :disabled, 279
 :empty, 279
 :enabled, 279
 :first-child, 279
 :first-of-type, 279
 :focus, 277, 400
 :hover, 277, 400
 :lang, 279
 :last-child, 279
 :last-of-type, 279
 :link, 276
 :not, 279
 :nth-child, 279
 :nth-last-child, 279
 :nth-last-of-type, 279

selektor

- :nth-of-type, 279
- :only-child, 279
- :only-of-type, 279
- :root, 279
- :target, 279
- :visited, 276
- atrybutów, 281, 282
- dowolnego rodzeństwa, 245
- dziecka, 245
- grupowanie, 220, 276
- identyfikatora, 244, 245, 247, 276
- interfejsu użytkownika, 279
- klasy, 244, 246, 247, 276
- kontekstowy, 244, 245, 247
- potomny, 244, 276
- przylegającego rodzeństwa, 245
- pseudoelementu, 279
- pseudoklasy, 276, 279
- strukturalny, 279
- typu elementu, 211, 218
- uniwersalny, 246, 276
- separator treści, 28
- server-side, 23
- serwer, 21, 22
  - Apache, *Patrz:* Apache
  - IIS, *Patrz:* IIS
  - przesyłanie danych
    - GET, 150, 151
    - POST, 150, 151
- SGML, 183, 185
- Sha Thomasa, 498
- Shaefer Christian, 310
- Sharp Remy, 80, 182, 393, 494
- Shea David, 208
- shim, *Patrz:* podkładka
- siatka, 375, 381
- Silverlight, 181, 192
- skanowanie, 508, 509
- skrót, 89
- skrypt, 461, 463
  - box-sizing, 310
  - DOM, *Patrz:* DOM
  - osadzony, 463
  - Overthrow, 312
  - po stronie serwera, 9, 11
  - polyfill, 279
  - tworzenie, 500
  - zewnątrzny, 463
- slider, *Patrz:* pole wyboru wartości liczbowej z danego zakresu
- Sloppy, 44
- Slowly, 44
- słowo kluczowe
  - return, 475
  - var, 465, 476, 477
- Souders Steve, 44
- spam, 120
- specyficzność, 218, 247
- sprite, 430, 431
  - generator, 432
- Squarespace, 4
- standard żyjący, 184
- start tag, *Patrz:* znacznik otwierający
- statement, *Patrz:* instrukcja
- static positioning, *Patrz:* pozycjonowanie statyczne
- Stephenson Sam, 498
- stopka, 79, 83, 386, 392, *Patrz też:*
  - element footer
- stopniowe ulepszanie, 33, 36
- storyboard, 7
- strateg zawartości, 10
- strona
  - czysta, 427
  - fałszywe kolumny, *Patrz:* fałszywe kolumny
  - grafika, 61, 76
  - kolumna, *Patrz:* fałszywe kolumny, strona układ wielokolumnowy
  - tło, 395
  - pełne powiększenie, 378
  - prezentacja, 58
  - szablon, 380
  - szkic, 6
  - tworzenie, 49
  - tytuł, 58
  - układ, 373, 379, 381
    - adaptacyjny, 446
    - elastyczny, 373, 377, 379
    - hybrydowy, 373, 379
  - układ, 373, 376, 377, 382, 386, 392, 396, 445, 446
  - pozycjonowany, 392
  - sztywny, 373, 374, 375, 384, 385, 394, 395
  - wielokolumnowy, 373, 380, 381, 382, 384, 385, 386, 392, 394, 396, 397
  - źródło, 26
- Style Tiles, 8
- subdomena, 24
  - m., 40
- Sublime Text, 17, 19
- syndykacja, 81
- Syntactically awesome style sheets, *Patrz:* SASS
- system siatki, *Patrz:* siatka szeryfowa, czcionka,

Ś

- ścieżka, 108
  - określana względem katalogu głównego, 114

T

- tabela, 78, 133, 324, 441
  - dostępność, *Patrz:* dostępność tabel
  - kolumny zakres, 140
  - komórka, 76, 135
    - pusta, 443
    - rozmiar, 142
    - zakres, 139
  - nagłówek, 138
  - struktura, 135, 137
  - styl, 138, 441
  - wiersza zakres, 141
- tablica, 468
  - element, 468
- technika
  - CSS Sprites, 430
  - Kelluma, 429
  - zastępowania tekstu obrazkiem, *Patrz:* tekst zastępowanie obrazkiem
  - zerowania stylów CSS, 427

- teczka, 108
- tekst
- alternatywny, 42, 124, 126
  - anonimowy, 70
  - cień, 254, 263
  - formatowanie, 225, 263
  - goły, 70
  - kolor, 243
  - sformatowany, *Patrz:* element pre
  - wyrównanie, 251, 263
  - zastępowanie obrazkiem, 429
  - zawijanie, 347
  - zmiana stylu wiersza, 249, 250, 257
- Telnet/SSH, 18, 19
- test z udziałem użytkowników, 6
- TextEdit, 52
- TextMate, 50
- TextPad, 16, 19
- timer, *Patrz:* element wyświetlający czas
- tło, *Patrz:* grafika w tle, kolor tła, właściwość background, właściwość background-image
- Toland Patty, 38
- tooltip, *Patrz:* wskazówka
- touch event, *Patrz:* zdarzenie dotyku
- transformacja, 399, 410, 412, 413, 414, 415
- dwuwymiarowa, 410
  - kąta, 411
  - płynna, 416
  - trzywymiarowa, 418, 426
  - własna, 411
- transformation, *Patrz:* transformacja
- transition, *Patrz:* przejście
- TRBL, 313, 314
- tt, *Patrz:* media
- Tuck Michael, 231
- Tumblr, 4
- tv, *Patrz:* media
- tweening, *Patrz:* animacja automatyczna
- U**
- UCD, *Patrz:* projektowanie skoncentrowane na potrzebach użytkowników
- UI, *Patrz:* interfejs użytkownika
- URI, 106
- URL, 106
- URN, 106
- urządzenie
- dotykowe, 277, 278, 312
  - mobilne, 33, 34, 35, 39, 295, 336, 369, 445, 450
- user agent style sheet, *Patrz:* wyświetlanie domyślne
- user agent style sheets, *Patrz:* arkusze stylów agenta użytkownika
- User Centered Design, *Patrz:* projektowani skoncentrowane na potrzebach użytkowników
- User Experience, *Patrz:* projektowanie doznań użytkownika
- User Interface, *Patrz:* interfejs użytkownika
- UX, *Patrz:* projektowanie doznań użytkownika
- użytkownik, 5, 6, 7, 13
- niepełnosprawny, 41, 42
- V**
- Veer, 509
- viewport, *Patrz:* widok
- Virtual Machine, maszyna wirtualna
- Visscher Sjoerd, 494
- W**
- W3C, 11, 22, 36, 41, 42, 67, 69, 106, 137, 182, 183, 190, 376, 381
- Wachs Maggie Costello, 38
- WAI, 41
- walidator, 67, 186
- warstwa
- prezentacji, 13, 29, 37, 58, 64, 81, 123, 124, 133, 142, 182, 185, 209
  - struktury, 13, 209
  - zachowania, 13
- WaSP, 183
- Web Accessibility Initiative, *Patrz:* WAI
- Web Development, 8
- Web Hypertext Application Technology Working Group, *Patrz:* WHATWG
- Web Standards Project, *Patrz:* WaSP
- WebPagetest, 44
- Weizenbaum Nathan, 433
- Weyl Estelle, 420
- WHATWG, 69, 91, 92, 93, 104, 184, 190
- wideo, 192
- widok, 445
- widżet, 131
- wiersz
- długość optymalna, 374
  - poleceń, 18, 19
- witryna
- diagram, 6
  - dla niepełnosprawnych, *Patrz:* użytkownik niepełnosprawny
  - optymalizacja, 43, 44
  - wersja mobilna, 40
- właściwość, 210, 211, 304
- animation, 422, 426
  - background, 280, 293, 304
  - background-attachment, 291, 304
  - background-clip, 292, 304
  - background-color, 273, 285, 294, 304, 401
  - background-image, 284, 294, 296, 304
  - background-origin, 292, 304
  - background-position, 288, 292, 304, 401
  - background-repeat, 286, 289, 304
  - background-size, 292, 304
  - border, 280, 320, 338
  - border-collapse, 324, 441, 442, 456
  - border-color, 273, 319, 338, 401
  - border-image, 296, 323, 324, 325, 338
  - border-radius, 320, 321, 338
  - border-spacing, 442, 456
  - border-style, 316, 317, 338
  - border-width, 318, 338
  - box-shadow, 335, 338
  - box-sizing, 307, 310, 338
  - clear, 347, 371

właściwość

color, 243, 272, 273, 280, 304, 401
 column-count, 381
 display, 260, 333, 339, 411, 441
   none, 334
 dziedziczenie, 216
 empty-cells, 443, 456
 float, 280, 342, 343, 371
 font, 241, 263, 280
 font-family, 226, 263
 font-size, 233, 234, 235, 237, 263, 401
 font-size-adjust, 257
 font-style, 240, 263
 font-variant, 241263
 font-weight, 239, 263, 401
 height, 306, 307, 339, 402
 letter-spacing, 253, 280, 401
 line-height, 249, 263, 280, 401
 list-style, 261
 list-style-image, 261, 296
 list-style-position, 260
 list-style-type, 259
 margin, 280, 328, 339, 402
 opacity, 275, 304, 401
 outline, 380, 401
 overflow, 311, 339
 padding, 280, 312, 313, 339, 402
 perspective, 426
 position, 356, 369, 371
 table-layout, 441
 text-indent, 250, 429
 text-align, 251, 263
 text-align-last, 251
 text-decoration, 252, 263, 280
 text-direction, 257, 263
 text-indent, 250, 263, 401
 text-justify, 251
 text-shadow, 254, 263, 299, 401
 text-transform, 252, 263, 280
 transform, 426
 transform-origin, 411
 transition, 406, 426
 transition-delay, 400, 404, 426
 transition-duration, 400, 401, 426
 transition-property, 400, 401, 426

transition-timing-function, 400, 402,
 426
 unicode-bidi, 257, 263
 vertical-align, 257, 263, 280, 401
 visibility, 257, 263, 401
 white-space, 257, 263
 width, 306, 307, 339, 345, 346, 402
 word-spacing, 253, 263, 280, 401
 z-index, 367, 371, 402
 WordPress, 4
 World Wide Web Consortium, *Patrz:*
 W3C
 Wroblewski Luke, 35, 173
 wskazówka, 42
 wydajność, 6, 43, 44, 430
 wykluczenia CSS, 381
 wykres, 134
 wypełniacz, 462, 493, 494
   HTML5 Shim, *Patrz:* HTML5 Shiv
   HTML5 Shiv, *Patrz:* HTML5 Shiv
   Modernizr, *Patrz:* biblioteka
     Modernizr
     Respond.js, *Patrz:* Respond.js
     Selectivizr, *Patrz:* Selectivizr
 wyszukiwarka, 37, 70
 wyświetlanie domyślne, 217

X

XHTML, 12, 14, 55, 183
 składnia, 183
 XML, 14, 183, 485
   serializacja dla HTML5, 185
 SVG, 534

Y

Young Zebulon, 431
 YSlow, 44

Z

zagnieżdżanie, 57, 89
 zaporą sieciową, *Patrz:* firewall
 zawartość generowana, 280

zdarzenie, 478
 atrybut HTML, 479
 dotyku, 462
 metoda przyłączona do elementu, 479,
 480
 obsługa, 479, 480
 onblur, 479
 onchange, 479
 onclick, 478, 479
 onerror, 479
 onfocus, 479
 onkeydown, 479
 onkeypress, 479
 onkeyup, 479
 onload, 478, 479
 onmousedown, 479
 onmousemove, 479
 onmouseover, 478, 479
 onmouseup, 479
 onsubmit, 479
 wiązanie, 478
 Zeldman Jeffrey, 36, 429
 zmienna, 465
   zakres, 476
     globalny, 476, 477
     lokalny, 476, 477
 znacznik, 26, 54, 55, 185
   końcowy, *Patrz:* znacznik zamykający
   otwierający, 55
   początkowy, *Patrz:* znacznik
     otwierający
   semantyczny, 58
   tekstowy, 69
   widoku meta, 445
   zamykający, 55, 65, 66
 znak
   #, 245, 270
   \$, 433
   &, 99, 100
   *, 246
   ./, 112
   ./, 115
   /*, 465
   //, 465
   :, 276, 279

::, 279
„”, 99, 464
@, 433
£, 100
¥, 100
€, 100
<, 99, 100
>, 100
©, 99, 100
® , 100
..., 100
apostrofu, 100
biały, 77, 211, 464
cudzysłowu, 62, 89
kropki, 246
pauzy, 100
półpauzy, 100
spacji twardej, 100
specjalny, 99
™ , 100
ucieczki, 99
wypunktowania, 73, 100

Ż

żądanie HTTP, 44

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

-
1. ZAREJESTRUJ SIĘ
  2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
  3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA

 Helion SA

Przewodnik dla początkujących projektantów WWW!

Marzy Ci się własna strona internetowa lub profesjonalna witryna dla Twojej firmy? Jeżeli brak Ci odpowiednich umiejętności, to zadanie może być poza Twoim zasięgiem. Ale do czasu! Ta książka zawiera dawkę wiedzy, która nawet kompletnemu laikowi pozwoli zaprojektować i zbudować witrynę WWW. Dzięki licznym przykładom przebrniesz przez kolejne etapy tworzenia strony internetowej oraz odkryjesz w sobie pasję webmastera!

Kolejne wydanie tej cenionej książki zostało gruntownie przeredagowane i uzupełnione o nowe informacje, tak aby prezentowało obecnie wykorzystywane narzędzia i aktualne trendy w projektowaniu stron internetowych. W trakcie lektury poznasz składnię języka HTML, wykorzystywane znaczniki oraz nowości zawarte w HTML5. Ponadto zaznajomisz się z kaskadowymi arkuszami stylów (CSS) oraz przekonasz się, jaki potencjał ma język JavaScript. Nauczysz się także przygotowywać odpowiednią grafikę na potrzeby strony WWW. Książka ta jest doskonałym przewodnikiem wprowadzającym w świat projektowania!

Dowiedz się:

- jak wykorzystać arkusze stylów CSS
- dlaczego należy odpowiednio przygotować grafikę na stronę WWW
- do czego wykorzystać język JavaScript
- jak zbudować pierwszą stronę WWW

helion.pl
księgarnia
internetowa

Nr katalogowy: 16909

Księgarnia internetowa:
<http://helion.pl>

Zamówienia telefoniczne:

0 801 339900

0 601 339900

Informatyka w najlepszym wydaniu

O'REILLY

Helion

Sprawdź najnowsze promocje:

• <http://helion.pl/promocje>

Książki najchętniej czytane:

• <http://helion.pl/bestsellery>

Zamów informacje o nowościach:

• <http://helion.pl/nowosci>

Helion SA

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 230 98 63

e-mail: helion@helion.pl

<http://helion.pl>

sięgnij po WIECEJ

KOD KORZYŚCI

ISBN 978-83-246-6667-6

9 788324 666676

cena: 99,00 zł